

Добар платиша.

Дође кројач својој муштерији са рачуном. Господин је био још у постељи.

— Ах, то сте ви, мило ми је! Доносите рачун?

— Да, господине, желео бих мало пара.

— Отворите мој писаћи сто. Повуците ту фијоку!

Кројач отвари.

— Не ту, ону другу!

Кројач отвара другу фијоку.

— Да, ту! Шта видите у њој?

— Видим много некаквих хартија.

— То су све рачуни, метните и ваш одозго.

И добри платиша се окрете на другу страну.

*

Извињење.

Гост: — Келнер, то је ужасно, нашао сам паука у својој супи!

Келнер: — Ах, господине, он сигурно није био у њој када сам је донео.

Гост: — Па откуд он овде?

Келнер: — Вероватно да се удавио када је полетео да потражи у супи какву муву!

*

Добар гост.

— Келнер, нећу да потрошим више од 15 динара за свој ручак. Када будем појео 15 динара, ви ме опомените.

*

Просјачки одговор.

Дама: — Зар се не стидите тога посла? Зашто не радите?

Просјак: — Доста је што сам сиромах и што просим. А зар то није рад?

*

Из мржње.

Чада се каже да су глумци и да су обојица играли прве љубавнике, онда није чудо што су се мрзели. Због тога нису хтели да играју у истом комаду, али се једне вечери и то десило.

— Шта, ви сте пристали да играте са њим?! — питао је један пријатељ.

— Да, јер ја играм улогу по којој ћу га убити још у почетку првог чина! — одговори поносито први љубавник.

*

Пред судом.

Судија: — Зашто сте украли капут овог господина?

Оптужени: — Погледајте мој подерани капут! Видите и сами да је срамота ићи са оваквим капутом!

*

Изговор.

Гост: — Пет динара за ову микроскопску чашицу коњака! Ви се шалите!

Келнер: — Газда је члан антиалкохоличарске лиге, па се бори како може!

*

Посета.

Посетилац: Желео бих да видим господина Петровића!

Служавка: Кога? Они су три брата...

Посетилац: Па онога који има сестру у Крагујевцу!

*

Још неколико комплета сензационог романа из недавне прошлости, који је изишао у 22 брошуре са 20 слика и био разграбљен

„Злочинци на престолу“

у самој ствари низ истинитих доживљаја чланова дома Хабсбурговаца, чија је публикација изазвала највећу сензацију, може се добити по цени од

Динара 10·— по комплету

по избору ћирилицом или латиницом, ако се новац пошаље унапред на администрацију

„Илустрованог Листа“, Београд.

Još nekoliko kompleta senzacionog romana iz nedavne prošlosti, koji je izišao u 22 brošure sa 20 slika i bio razgrabljen

„Zločinci na prestolu“

u samoj stvari niz istinitih doživljaja članova doma Habsburgovaca, čija je publikacija izazvala najveću senzaciju, može se dobiti po ceni od

Dinara 10·— po kompletu

po izboru ćirilicom ili latinicom, ako se novac pošalje unapred na administraciju

„Ilustrovanog Lista“, Beograd.

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Краљевића Марка улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број
1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број
1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе

Број 22. Београд, 3. VI. 1922. Година I.

Стеван дел Феранте целога живота није имао среће. Пошто је оженивши се неком бившом вариетеском дивом, добио четворо деце, мало се примири. Али Ариго, његов најстарији син, раскалашним животом поново наруши његов мир. Пошто је направио толики дуг да га отац не могаде исплатити, то натера њега да оде код свог суседа Риота, богатог али тврдицу. Овај, који има ћерку Евгенију, за коју се нада да ће кад-тад поћи за Арига, даје новац под неким условима. На селу Ариго заводи Евгенију па затим, бојећи се освете Риотиеве, наговори девојку да се ослободи на вештачки начин и сувише стварне последице заједничког греха. Ипак дело изиђе на видело, јер Евгенија умало животом не плати ту ниску операцију. Риоти, кад му се стишао гњев, захтева да се лакомислени Ариго ожени његовом кћери. Међутим овоме то и на ум не пада, јер он неће да ради, и само мисли на љубавне пустоловине. Пошто га једна драгана напушта, он постаје љубавник једне играчице из Туниса, а убрзо затим допадне се чувеној руској певачици Татјани Руској коју осваја својом лепотом и дрскошћу.

Она која се не сме волети.

Роман од Гвида да Верона.

(2)

XII

Постали су љубавници.

Њему, пошто га је пропао први занос, овај догађај није давао никаквог претераног узнемирења, јер је умео добро владати собом и спремао се за лепшу будућност. Али она се била занела и изгубила у ватреној љубави према њему. Осећала је скоро како је постала мала слаба ствар у његовим снажним рукама и допало јој се, шта више, што је нашла овог лепог укротитеља у свом слободном животу. Шта је се тиче ко је он!?... Шта је он!?... И дали је богат или сиромах!?... И што је кружно понеки заједљиви глас о њему...

Они који су се вечером удварали Руској, видели су изненада како једног дана иду једно уз друго по вароши, долазе, излазе заједно из позоришта, како се понекад јављају у ресторанима, а понекад у драмском позоришту.

И подиже се велика граја... Ко је он? Одакле је искрснуо? Како се зове? На који је начин успео да се Рускаја заљуби у њега? И то да се силно заљуби,... како изгледа! Понеки се сетио да је ишао с њиме у школу; други је давао тачнија обавештења, саопштавајући његово име: — Ариго дел Феранте... Дел Феранте... То су име негде чули! Један се најзад досети. Да! то је онај, кога је Фара затекао са туниском играницом Мирис...

У Флоренцији је живело пре извесног времена друштво отмених људи, који су водили рачуна о свакој ствари што се њих тицала, а нарочито о игри, о трошењу новаца и о томе, да буду цвет кавалерских и угледних бонвивана. Имали су и свог вођу, званог Абат, који

Исеците овај квадрат да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“. Тражите дописном картом да вам се

бесплатно

пошаље на углед један број

Илустрованог Листа.

Сваки од наших читалаца који пошаље тачну адресу добија бесплатно на углед један број „Илустрованог Листа“.

би их кажњавао, кад би погрешили у игри или у трошењу новаца. Скупљали су се код њега, где би играли, више да им прође време него из страсти, спремали закуске, вечере и разне забаве.

Њих су називали »Мамаљуколи«: тако приповеда у својим приповеткама писац лепог стила.

И сада се то друштво страшно бунило, да жена, која је испуњавала ту годину, буде отета од њих неким типом, који није од њихових.

Кад се за новост свуда сазнало, а Рускаја се појавила на сцени, морала је добро држати публику у рукама, да би избегла какву непријатност: толико је врење било по свима галеријама позоришта; утолико више, што су у једној фотељи првог реда познали њега, тајанствену личност, која их је тако мирно изиграла.

Док је Рускаја певала, у тим круговима се говорило о Аригу.

— Леп младић, мора се признати! — рече Тото Риголи, човек који је свој ниски стас употребљавао као страшно оружје, да би мучио друге. И то је можда рекао само зато да би наједио Павла Басана, који се преко мере хвалио својом андроничком лепотом.

Овај управи доглед с пренемагањем на ложу где је седео Ариго, затим се са његових усана зачу једно »Тх...!«, полупрезриво, које насмеја остале.

— Изгледа ми вулгаран, — рече гласом у фалсету, не изговарајући »р«. Али су протести били многобројни, јер му се све могло одрећи, само не то да има у себи праву мушку лепоту и Ават Мамаљукола, онај маркиз ди Сант-Урбино, који је имао очаравајуће манире, буде великодушнији од свога брата и признаде, да Ариго има физичку лепоту такву, да се у њега заљуби ма која жена.

— Знам неке, којима због овог прети опасност да се разболе, — рече Ђорђе Премоли злобно, гледајући Лануа Малатесту, кога су сматрали да има среће код жена, затим Карлета Сантора, који се био занео Рускајом и заклео, да ће је он први имати, затим Камила Торету, који се надао да ће је задобити, не са врлинама душевним нити са примамљивим банкнотама, јер ни једно ни друго није имао, али тиме што је носио на себи све са правом енглеском марком, јер је лично ишао неколико пута годишње у Лондон, жртвујући све остало, да би се тамо могао обући.

— Само немојте очајавати! — продужи Ђорђе Премоли, намештајући монокл који је његовом лицу давао саркастичан изглед. — Све у своје време! Лепи Феранте мора бити какав бедник!

— Откуда знаш? — запиташе неки.

— Рекао ми је Сако Берни, његов школски друг. Сећа се, да је син осредњих родитеља, син чиновника или дућанџије из предграђа.

Берни су била два брата одани игри, лумповању, блуду, са гвозденом уздржљивошћу и звали су се: један Ђан Ђиакомо прозват »Бах«, због мале сличности са богом вина, а други Ђан Петар, прозват »Врећа«, јер је у својој пуној особи имао одиста нечег што је личило на пуну врећу.

У том тренутку уђе гроф Рафаеле Ђиулиани, младић из веома отмене породице, који је уживао признање међу тим људима, јер није имао ниједне од њихових страсти, а сво пак слободоуман, и никад није одбијао безбројне молионе за новац. Многе мајке из отменог друштва желеле су га за мужа својим кћерима, а он, не разочаравајући никог, беше страстан женскарош, али тако слабог срца, да је на сваком кораку падао у замке љубави. И тако је било и са Рускајом, разуме се. Али одједном беше изгубио сва средства, која су му са великом лакоћом доводила све жене позоришта и љубавнице, јер га је та вест очигледно ранила, а они нису штедели стрела.

Урођена злоба натерује нас да уживамо у сазнању да неко више пати од нас; стога почеше у ложи преувеличавати и улепшавати страст певачице према Аригу дел Феранте, набрајајући безброј појединости и подсмевајући се Ђиулијану са оном учтивом дрскошћу, која је најпартније оружје у рукама пријатеља.

— Баш бих да се упознам са тим лепим типом! — рече Тото Риголи. — Заиста није обичан човек и, морам признати, симпатичан ми је.

— И ја сам твог мишљења, — дода Премоли. — Тим пре што се сада морамо удварати њему да бисмо доспели до Рускаје. Говорим то за оне, који се интересују... Што се мене тиче, апсолутно не марим!

Имао је он на шта мислити! Препун дугова до грла, без родбине коју би могао наследити, са слабом зарадом у служби неког осигуравајућег друштва, са старом љубазницом на врату, која му родила двоје копилади... било је природно, да му је срце било јетко и да је гледао ако је само могао, да уједа оне којима је било боље него њему.

— Шта ти мислиш, Рафа? — запита Лануо Малатеста Ђиулијана, који је седео у углу ложе, ћутећи.

— Ја мислим, — одговори овај, ширећи жалосно руке, — да кад многи окружују једну жену, она силом пада у руке ономе који јој је најудаљенији. Штета, штета!... За Рускају бејах у стању учинити све...

— Теби то и није тешко!... — одговори Лануо Малатеста уљудно.

Био је то леп младић: мршав, плаве косе са очима боје гвожђа, енергичних уста. Досадни интригант, добар у мачевању, лак на двобоје, кога су се више бојали но што су га волели, мада је сувишна живост његовог духа била више крива за овај претерани жар, него ли његово рђаво срце.

Али о Аригу и његовој срећи није се говорило само у томе друштву. У ложама, где су се појављивала као дивно цвеће, напудрована плећа и груди, украшене сјајним адиђарима, између лењог покрета миришљавих лепеза, створених да се иза њих може прошаптати која узгредна реч, загушити јасан смех, сакрити зевање, — говорило се о њему, уједно са осталим фриволностима. И пошто љубавни певачица интересују госпође исто тако као и њихово новање, дон Карлето Санторе, дон Антонио Серваца, маркиз Мимарди, и многи други кретоше из посете у посету, да ову последњу новост позоришне хронике саопште са учтивом обазривошћу, која је уобичајена у добром друштву.

Од тог дана, чим би он ушао у позориште, понека би рекла другој шапатом: »Ево лепог Феранте!«...

Међутим, у кабини Рускаје, која је још увек била посећивана, Ариго се упозна са неким од оне срећне господе које занима бина, са неком од оне господе, која, извукавши се из породичних ложа, долазе иза завесе да приреде вечеру, и они су сви добротвори и често пута господари лирског италијанског позоришта, као и заштитници балета...

Он није био љубоморан, нити је захтевао од Рускаје да удаљи ове, који су јој досађивали и који су, можда, мислили да му је пре или после отму, а међутим га обасипали љубазностима.

Рафа Ђиулијани, Лануо Малатеста, маркиз ди Сант-Урбино долазили су понекад и у кућу Рускаје, на шољу чаја. Долазили су такође: принц Алби, стари мецена лирског позоришта, гроф Арионе дел Усеро, члан позоришне комисије и безумни љубитељ малих балеткиња, директор позоришта, директор оркестра, још многи други, па и Тото Риголи међу њима, не да се удвара певачици, већ да увуче свој нос у туђе ствари.

Ариго је скромно испуњавао улогу домаћина, сналазећи се веома вешто у својој тешкој улози. Налазили су да је симпатичан и скроман, јер је умео угодити свачијој сујети, не изгледајући при том ласкавац.

Овако напредујући, са лукавом брижљивошћу свих ових ствари заједно, и размишљајући о своме кретању са обазривошћу човека који покреће пионе на шаховској табли, Ариго успе најзад да сломије гвоздени обруч који га је раздвајао од »златне младежи«, богате свима даровима које може пружити живот.

Његов сан није био сувише горд. Отварала су се забрављена врата, око његовог имена отпочињало је туђе брбљање. Из скромног дућана, скривеног у далекој улици предграђа, улазио је у срце вароши са дивном женом поред себе и многе зависти лебделе су око његове тајне. Постојана срећа у картама пружала му је много новаца на лак начин: дивље и веселије дисање испуњаваше његове снажне груди.

И сада, од једног до другог познанства, отпочеше да га примају у беспослене групе, које образоваху на угловима пивница, где се говори о женама, коњима, игри и спремају се мала оговарања да би се откриле туђе тајне.

Тото Риголи једно вече позва га на вечеру, Карлето Санторе рече му друго вече: — »Зашто не дођете који пут код нас у ложу?«

Он је отишао по који пут, остајући скроман, успевајући да се допадне. Често после позоришта водио је Рускају на вечеру у какав отмен ресторан, који је још од незапамћених времена имао у своме кругу најразноврсније егземпларе из свију класа грађанског друштва.

То је била трпезарија уметности, где су се за време развратних вечера испредале светске сплетке. Био је у исто време неизбежна коцкарница, коју није нико узнемиривао. Био је место где су се скупљале аристократе после бала и комедијанти после преставе, склониште ноћних гостију и смрзнутих смешака у позним часовима, неутрално поље, где је зеленаш седео поред презадуженог војводе и где је безобразна куртизанка плашила својим перјем и својим смехом обичне недељне посетиоце, где се писац комедија препирао са својим критичарем, предузимач са публиком, где је језуита играо карата са Јеврејином и где је паметан расправљао са идиотом.

Добар кувар и подрум беху створили оригиналан глас овом ресторану. Затим се умешала мода, па по која опасна коцкарска партија, безумна пијанка, чувене свађе отмених, које су га акредитирале за навек на радост свих оних који се наслађују животом.

Иако је било јавно место, између свију посетилаца владала је нека врста фамилијарности, као да је то клуб широм отворених врата, где је улаз за све, али су дозволу имали мало њих. Образовале су се разне групе, живећи једна поред друге, не узнемирујући једна

Исеците овај квадрат да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“. Тражите дописном картом да вам се

бесплатно

пошаље на углед један број

Илустрованог Листа.

Сваки од наших читалаца који пошаље тачну адресу добија бесплатно на углед један број „Илустрованог Листа“.

другу, али презирући се узајамно, и свака је имала једну страну, један центар столова окупљених око свога вође, који јој је давао углађеност и који је управљао идејама.

Поред маркиза ди Сант-Урбино, господара вечера, проналазача обичаја, оснивача Мамањукола, седео је стари развратник дон Ђиовани из четрдесет осме, и предводио једну групу старинских отмених људи, противника нових ствари, закопчаних у старинске фракове, који разговараху међу собом о лепом прошлом времену и лепој младости.

Ту је био дуги сто тевтонаца првених образа, који уништаваху бледо пиво и пенушави »барбера«; а мало даље, око стола, Три Марије — три галантне сестре, које су за неколико година крстиле и исповедиле скоро све голобраде и престареле грешнике вароши, три сестре очајног мршавила, искривљених лица, до невероватности нафракане, са тако грабљивим рукама, да их је неки сликар овековечио у сликама Смрти...

Мало даље нека грофица из аутентичне куће, у друштву своје служавке у перју, пила је полако отров малих пехара. Праћена бандом ноћних типова, који су је забављали чудним шалама, а себе често лаким задовољствима које им је пружала девојка, готова да им у свако време у томе помогне.

Ту су били музичари и певачи, тамо драматурзи и комичари, а тамо мало даље, заједно у лепом нереду, други писци комедија и комичари, песници и стихотворци који се возе лађицом по реци, романтичари и шкрабала, аутори од вредности и тупетни филозофи, мислиоци са извесним талентом, и литерати којима би више вредело да су по природи изабрали нож и канап папуџије.

Међу све те људе, полако, био је примљен Аригo Феранте. Учврстио је, мало по мало, најразноврсније познанства, тако да се за кратко време осећао као у породици, лепо примљен у разна друштва због јединствене чари коју је распростирао око себе. Уметници су га примили због финог музикалног укуса, услед чега је говорио дубоке ствари са пријатном скромношћу, и зато што је имао у себи урођени дар ласкања, али не ропског ласкања, већ оног којем се може веровати, које милује, које се свиђа. Весељаци су га тражили у друштво на вечере због његова веселог духа и због питомости, женскароши су му се удварали због његове лепе жене, играчи су га волели у партијама, јер нико није имао намеру ни храброст да га превари.

Затим је навика учинила остало и нико више није мислио на то да се он увукао међу њих само својом лукавошћу.

Све му је то отварало пут да покрочи даље. Одатле на врата клубова, у сале палата, пут је био врло кратак. Требало је само, да га срећа у картама или непостојаност његових средстава не изневери, и да се очува у равнотежи за време ове последње одсудне битке.

Ствари су ишле и добро и рђаво, али је он све удешавао бескрајном досетљивошћу. Све му је служило да лако дође до новца у тешким данима. И, пошто је умео да се одржава у равнотежи на ивици провалије, борио се ноктима и зубима, без одмора и без награде. Изглодао је оца и мајку, утрошио малу уштедњу сестара. Шта више, позајмљивао је и од служавке, потписао је меницу код очевих пријатеља, који су знали да је оптичар добро снабдевен и давали му ко више ко мање, претварајући се да верују његовим баснама. Успео је чак да се измири са ужасним Ритом и маневрисао како да на неки начин створи мали дуг код њега.

Апотекар намамљен обећањима скорог венчања, узруја се, чувши измишљену причу коју му Аригo исприча, о својој компромитованој части, а још више што га је Аригo називао својим другим оцем и, искашљујући се да би сакрио глупо узбуђење, добри апотекар најзад развеза кесу.

Али све то није било довољно. Трошкови његовог живота растијаху безмерно. Са лепим изговорима уверио је родитеље, да му је немогуће и даље живети у том удаљеном предграђу и узе за себе самог леп стан у средини вароши. Наместио га је намештајем који узе на отплату. Он је желео да онемогући својим новим познаницима да нађу кривудаву стазу којом је стигао до њих и није ништа мање желео да онај дућан изда његово порекло.

У том тренутку карте обрнуше на зло, и настаде црна невоља, апсолутна, непоправљива. Али је ипак изгледао увек весео и пун наде. Са неколико динара у џепу могао га је човек видети како, обучен елегантно у црно одело, иде у позориште с Рускајом која је блистала од адиђара, како јури колима по вароши, ручава по најскупљим ресторанима. Имао је држање правог господина плаћајући последњим динаром, и нико, а најмање његова слатка Татјана, није смела знати колико га муке стаје и колико лукавости треба за оно неколико десетина динара, који му требају на пр. за вечеру, за разна лакомства. Имао је на сваком углу великих и малих дугова. Његова дрска појава и убедљива реч умиривале су за неко време и највећа нестрпљења. Сваке ноћи могао се вратити кући са пуним џеповима злата и са веселим духом, али је требало само издржати ово неколико недеља, борећи се храбро, пазећи да не дође у опасност и не узмогне платити разлику у игри, јер би га то за навек упропастило.

Знао је најзад, да је за њега једини спас утећи се љубазници. Она би му дала без речи, можда и с радошћу.

У својој фриволној женској бесвесности она није ни сумњала о борбама свога Арига: знала је да није богат, али, пошто је видела да троши као велики господин, била је на то заборавила. Жена обично нема дара да рачуна новац који се баца због ње.

Понекад, видећи га мало натмуреног, мислила је, да се уморио волећи је; савила би се око њега, љубоморна и плачна, захтевала је заклетве, пољубац, дуг пољубац и... све би прошло. Али да јој је он затражио, зацело би дала. Аригo је то знао. Он је већ дуго оклевао. Не из обазривости, већ из урођеног неповерења, које му је говорило да се не треба никад дати сасвим у женину власт. Здрав, природан смисао уверавао га је, да је срце љубавнице променљиво и његове тајне несигурне.

Данас, заљубљена, даје и... ствар јој изгледа проста. Али сутра, уморна или напуштена, сећа се у неподобној шкртости свога пола, да је бацила новац, и то узалуд, те и зажали! Брбља и, можда из освете, са две веште речи упропасти човека.

Зна се већ: од једног љубазника жена иде другоме, а највише онда кад мисли да за цео живот припада једноме, јер покривач на кревету је рђав чувар тајни...

С друге стране се већ шушкало да га Рускаја помаже, али то су била бојажљива причања, у зраку, која му нису могла бог зна како нашкодити. Не имајући стварних доказа, многи су знали да Аригo има, у сваком случају, широка плећа и изглед веселог борца. Стога је брбљање о њему остало удаљено и тајно, у оној прелазној атмосфери која превазилази оговарање, али још није срамни стуб од кога више спаса нема.

Међутим, нужда га је гонила. Био је затворен са свију страна гвозденим обручем. Исцрпао је све изворе. Потребно је било опробати овај последњи, па макакав ризик био.

Јер се често пута велика љубав сршава пред малим трошком, а он није живео у илузијама. Уосталом, он је у себи имао трагове части и гордости, који су му забрањивали овај тривијални акт. Рећи својој Татјани, својој малој, каприциозној љубазници, ону страшну реч: »Дај ми!«... Видети како новац прелази из њене меке, беле руке у његову силну и грабљиву, не смети је више погледати с оном апсолутном надмоћношћу која му је уливала чудну гордост, морати јој исповедити своје тешке ноћи, своје жалосне трке по мрачним, забаченим улицама да би пронашао каквог зеленаша или пријатеља, од кога би изнудио оно неколико динара које би увече потрошио за боцу шампањца, и осетити на себи оне две сјајне зенице, непокретне, пажљиве, са изразом сажаљења... све му је то било одвратно, иако је у њему била дрска жеља да све то победи. Али ствар се решила сама по себи, силом околности, на најпростији начин. Она није могла подносити оне огромне облаке који су се понекад нагомилавали у сјајним очима њеног љубазника, нити онај горак израз бола који се често појављивао на ивици његових усана, нити онај укус горчине који се осећао понекад у његовим страсним пољупцима. Била је мила љубазница, радознала на сваки и најмањи дрхтај скривене душе, љубоморна на сваку тајну коју није знала, бојећи се да не изгуби једног дана због неке ситнице све сладострашће ове љубави, и говорила му је понекад, грлећи га меким рукама, дајући му на уснама свој најдубљи дах:

— Шта ти је?... Шта ти је?... Зашто си тако тужан?...

Он у почетку није ништа признавао, ћутао је, тешио је. Али једном му излете једна реч, мало по инстинкту, а мало прорачунана, која је изишла нешто из мозга, а мало из срца, једна од оних двосмислених речи, које у љубави задају толико бола...

И затресе главом, као да је хтео да одагна масу црних мисли, као да је хтео да се ослободи почетка те исповеди, која му је већ дошла на уста. Други пут, говорећи о будућности, није знао ништа, није могао знати ништа, није могао погледати даље од сутра, није могао имати других жеља до заборава који су пружала њихова страсна миловања... И спомену неопредељено дан, кад ће морати ишчезнути, отићи бог зна куда, да тражи ко зна какву срећу, сам, изгубљен, са овом ужасном љубављу која ће му гристи душу до последњег дана његовог живота...

Мислећи на све то, што је, на крају крајева, могла постати и суштина ствари, понека суза заблистала би у његовом оку, понеки силан откуцај кидао му је срце, јер и поред све хладнокрвности био је мало, у истину, заљубљен у своју лепу љубазницу, која је увек имала полуотворена уста, руке као лутке, мекост свиле коју је носила, и мирис парфима кога је употребљавала... музику свога сопственог гласа.

И све се то заврши бурном сценом, усред које је притешњен, признао, чупајући се грчевито, са роцем у гласу:

— Па добро... кад хоћеш да знаш,.... ево,... чуј... немам... више новца! Гушим се у дуговима, прекинуо сам сасвим с породицом... Морам... те... оставити! Морам... отићи! Не смем те више видети! Не смем те више пољубити!... отпутовати!... Разумеш ли шта значи:... отпутовати?... И то бих већ учинио, али... не могу! И још бих ћутао, као што сам већ дуго ћутао, али ти си претпоставила, да ме... понизим... Ево, сад... знаш!

Целе недеље, она је нудила, он је одбијао. Затим дође меница, којој дође рок, па онда страшна партија на картама, дуга ноћ љубави, и... отада се у критичним моментима Рускаја бринула о животу Аригову, остављајући га да траћи њено богатство са највећим спокојством.

То је, шта више, за обоје била најприроднија ствар на овоме свету...

XIII.

А онда се срећа поново вратила. Новац се појављивао у неповима и без његове воље. Лако добивени новац за столом, који се добива са једном бројком више, троши се без рачуна. И Рускаја је могла штедети, јер је у томе Ариго био попитен и чинило му се да враћа свој углед одговарајући својој Татјани:

— Хвала, не треба ми!...

Шта више, поклони јој диван прстен, у коме се налазио камен, који је он у данима потребе добио од једног зеленаша за једну меницу безобразне цене. Даде га уграви ти код доброг златара, и камен се достојно сијао на малом прсту Татјанином.

Кад би понеко знао историју појединих адиђара, имао би о томе да напише комичну а уједно и тужну књигу, јер се око свих ствари од вредности укрштa увек чудна збрка страсти и нискости људске.

Пошто је био слободног духа, кад би имао новаца, трошио је много. Сећао се својих, поклањао породици многе ствари, за које је знао да су жеље очеве, мајчине, братовљеве и сестринске. Најзад, да би се помирио са добрим Риотом, који се није могао освестити, што се свадба одлаже, помисли, да је лепо да једног дана дође у дућан са лепом гривном за своју стрпљиву вереницу. Он је познавао људско срце и знао је велику моћ златних ствари.

Кад Евгенија, показа оцу гривну коју је добила од Арига, Риоти, преко своје воље, узвикну од изненађења.

— Богами, дивна ствар! — рече. Затим намести добро наочаре на носу, узе гривну, измери је два-три пут на длану са неком врстом сумње, најзад је положи на теразије.

— Не, ово није злато! — узвикну, не верујући, видевши велику тежину.

— Још како је злато! — примети девојка. Или мислиш зар, да би ми Ариго поклонио лажну ствар?

— Онда је тај несрећник почео и да краде, јер ова ствар има велику вредност! Знаш ли ти то?

И дошавши на праг дућана, отпоче је испитивати кроз лупу.

— Жиг је ту... мрмљаше он.

Да би се још боље уверио, оде до једног златара, ту у близини, и, због њен што има у рукама такву •ствар, замоли пријатеља да опроба киселинама, да ли је злато и то од осамнаест карата.

— Што се тиче карата, можда и претерују! — узвикну златар из предграђа, пошто је извршио оглед. — Дивна гривна! Ех!... Баш дивна гривна!

— То је поклон, што је моја кћи данас добила од вереника, — рече апотекар, не придајући томе значаја.

И врати се у дућан. То је у неколико поправљало грех Аригов и доказивало, да има добро срце, иако је помало чудно дете. У сваком случају, његове намере морају бити озбиљне, јер — до ђавола! — понеки се поклони не чине случајно.

Међутим се старија сестра Аригова вери, и свадба је морала бити идуће јесени, са једним добрим младићем који је волео до лудила, а био син богатог бакалина. Друга сестра била је тек петнаестогодишњи лептирак, сасвим различита од старије и толико фриволна, капризиона, пуна фантазије, док је друга била тиха, озбиљна и створена да буде добра домаћица.

Ана Лаура пак заповедаше у кући деспотском вољом. Била је лепа, толико лепа, да је, излазећи из куће, имала за собом рој фићфирића, и због неких погледа које јој они добациваху, отац и мати помислише, да је опасно пуштати је саму. По улици она се заустављала пред излозима кројачица, модискиња, и тамо где је било мириса. Облачила се лепо, чешљала као што треба, читала кришом забрањене књиге, била помало сплеткашица и велики ђаво. Али, пошто је била лепа и имала оно господско држање, као и њен брат Ариго, ни отац ни мати не хтедоше бити сувише строги према њој; нарочито мати, која је проналазила и сећала се код ове последње кћери своје последње љубави. Ана Лаура говорила је често о Аригу, тврдећи да је имао хиљаду разлога, што је отишао из свог дућана да мало ужива живот онако како се и њој то свиђа: у раскоши, лепим хаљинама, колима, љубави, позориштима.

Други брат, Павле, био је добар младић, озбиљан и благ, свршио је своје науке са доста труда и сад је учио очев занат. Родио се и остао прост. Њега лепа Рускаја није нимало узбуђивала. Био је задовољан да оде недељом на чашу бела вина и да једе колаче са каквом женом из народа, која није свирепа.

И та сезона се заврши: позориште се затвори. Рускаја за љубав Аригову не хтеде примити нове ангажмане и остаде да ужива у вароши лепо пролеће одмора и љубави.

Ариго се није предавао до заборава инертној љубави, већ је гледао да искористи сваки дан, сваки час, осећајући да је већ близу остварења свог нескромног сна. Шта више, трудио се да загледа и даље, јер му се чинило, да је оно о чему је дотле маштао као о своме циљу, био само почетак још веће амбиције. Продрети до врата Клуба, седети на вечерама и у ложи Мамањукола, рећи добар дан, не скидајући шешир, маркизу ди Сант-Урбино, ићи на хиподром у аутомобилу Лануа Малатесте, и чинити све оне ствари које су му издалека изгледале као заносна фатаморгана, а које сада више нису биле довољне да задовоље жеље његовог дрског срца.

До тога ће доспети. Био је већ близу. Али борба се морала водити ради бољег узрока, јер у срцу је осећао како му расту крила за још виши полет.

Желео је да уђе сред оног чувеног друштва коме је све дозвољено, јер над њим није било ничег у вароши што би га могло осуђивати, где је таленат вредео мање од савршеног понашања. Понекад се морало тамо и зевати, јер ту бујна страст уступа поље елегантном каприцу, освета мржње облачи нежне рукавице пријатељства и постаје учтива, као ласкање. У оно углађено друштво, које сија, где се пева, игра, смеје, љуби, мрзи, свети и изневерава такође, али све учтиво, са лепом уздржљивошћу, да се не би о томе говорило међу презреним плебејцима.

И он виде, у дивној будућности, дан у коме ће бити позван за сто покривен посуђем од прозрачног порцелана, служен масом ћутљивих слугу, и виде себе у оном калејдоскопу кристала, огледала, сребра, како гледа у пожудно белило бесрамног деколтеа, осећајући око себе мирис пудера, топлоту прсију, која се назиру, жар двосмислених погледа... Сети се очевог дућана, из којег је изашао у ритама, са неколико бакарних новчића, полумрачног дућана који је био судбином одређен да буде цело његово краљевство; — међутим, он је за свој нерад припремио дубоке наслоњаче, попуњене меким јастуцима; за своју забаву сањао о сјајним салама пуним полијелеја; за своју љубав састанке по ложницама многих неверница, за свој брак, а то је био врхунац његових снова, одреди себи коју од лепих румунских наследница...

Требало је ићи, полако ићи напред, полако пробијајући пут кроз многе који би му сметали, сам кидајући везе које би га спутавале, па ипак уверен, да никада неће погрешити.

Зашто је изабрао тај сан као искушење свог храброг живота? То није ни он сам знао, нити се трудио да дозна. Сва амбиција имала је свој извор у њему, у неком мрачном пределу његове душе, мучила га и гонила са бескрајним узбуђењем.

Доцније би можда помислио да крунише своју малу славу неким незнатним лаворовим венцем, јер се подигао из ничега са жељом и неоспоривом врлином, да не буде обичан човек.

Неки од његових нових пријатеља био му је неопредељено обећао, да ће га увести у Клуб идуће јесени, а сад му је ишло у рачун да пропусти лето и да скупи згодан број симпатија међу чувенијим члановима, који би му својом способношћу могли отворити, или за навек забарикадирати улаз на величанствена врата. Пун самопоуздања, Ариго се предаде свом сналом овом тихом и генијалном труду. У последње време Клуб је попустио у својој строгој дисциплини, отварајући врата многим новим члановима и није бирао, јер сё морао одржати у животу. Било је потребно, да се опет разбукти игра, да се измеша са групом професионалних старих чланова омладина, пуна живота, која се појавила са новим временима у буржоаској вароши, у којој се огледао напредак трговачке класе, док су старе племићске куће опадале. За добар глас куће говорио је сада глас пуних кеса. Вековне палате падале су фатално у руке обогаћених плебејаца.

Наступило је лето. Са летом излети све у поља, у нерад језера и брда, на песковите обале, које се блистају под дрхтавим миловањем мора. Варош без људи остала је у власти својих најупорнијих радника, постала царство веселих мужева и нерадника, који због лењости нису имали храбрости да седну на воз.

Ариго и Рускаја нису дуго оклевали у вароши. Њој је, уосталом, било досадно откад су затворили позориште, њој је било страшно досадно, нарочито дању, јер ноћу је било увек макаквих забава.

Он је био помало деспот, и понекад је љутио, а није био ни најмање љубоморан, што је њу понижавало. Понеки облак већ се појављивао на њиховом небу због хиљаду ситница: нису на исти начин мислили, нису волели исте књиге, нису волели исте људе. Он се задржавао много ван куће, посвећивао много времена пријатељима, картама, својим амбицијама, имао је увек нека посла, пун тајанствености, што је све вређало љубазницу. Уосталом, Ариго није био човек, који је умео задовољити све каприце једне размажене жене, и понекад, у најинтимнијим моментима, журио се. Она се све чешће осећала усамљена... Али још су се волели. Лаки облаци брзо би се разишли при топлини каквог искушења.

Били су у бањи. Били су у брдима. Сишоше на језерску обалу удаљену од вароши и да би завршили лето, узеше под закуп малу вилу као гнездо, чија се ограда, украшена ружама, купала у води...

Обала је била претрпана раскошним вилама, хотели веома посећени. Преко целог дана по дугачкој улици поред језера јурила су кола, аутомобили, од једних до других врата, јер су господа указивала један другоме част својим посетама, забављала се по раскошним парковима, понекад играла, декламовала, преоблачила, утркивала једрима и веслима, борила се на пољима тениса и бринула о онима који пате, приређујући са великим шумом какву добротворну свечаност.

У томе светском шуму љубазници нису учествовали: живели су издвојено скоро скривени у интимности свога гнезда.

У препуњеним салама брзо се говорило о овој немој кући. Понеки млади господин, коме је досадила породична вила, осмелио би се, шта више, да покуша чак и опсаду лепе љубазнице. Понека уседелица сплеткарила би најжучније о оно двоје. Понека ветропираста девојка, у постељи без сна, угледа у дну врта ограду препуну ружа и онај џбун јасмина, ко-

ји грљаше полузатворене прозоре. Понека жена, недељна удовица, суботом увече, пре но што би угасила светлост, узнемиравала би свог сањивог мужа...

И све је то доприносило, да се по језерској обали, у новом кругу личности, распростираше индискретно брбљање, које је још у почетку просула љубав Арига и Татјане, кад је дружина Мамањукола била узнемирена његовом авантуром.

Ту је био неки барон, који је живео у вили са својом старом мајком, барон са коврџастом брадом, који је дошао до четрдесетих година, сачувавши детињско срце, кога је више но икога узнемиравала та летња идила, јер му се много допала певачица са гипким рукама, која је у целој својој нежној појави имала грешну пластику...

Он је често виђао, чуо понекад како се њен глас ори по ваздуху, јер је имање бароново било одмах поред врата љубавника и делио их само мали зид од неколико каменова.

Барон Силвестар Пиаћи био је висок, крупан човек са лепим лицем, ружичастим као у детета, коме је од младости расла као украс плава, коврџава брада.

Веома поштован и силно богат, био је без милости гоњен девојкама за удају, али из љубави према матери, која је била силнија од свега осталог, није се хтео женити, бојећи се да му сопствена породица не смањи љубав према мајци.

Овај се човек ипак заљубљивао: и, пошто је имао у многоме оно што се женама највише допада — каваљерску расипност — љубав је у његовом животу била пријатна ствар.

Да би се допао Рускаји, барон Силвестар узимао је на себе ратнички изглед из онога доба, када је још он био бледи коњички официр, бомбардовао је примамљивим погледима, изгледало је да је готов бацити јој пред ноге, са јасним значењем, самога себе, свој новац и своју више но одану учтивост.

Ово није било непријатно. Руској, па ни Аригу, који имађаше у себи нечег сводничког, те је могао подносити и такве ствари.

Колико је пута пролазио поред оног зида барон Силвестар! Његова лепа коврџава брада видела се преко зида. Једног дана он се јави. Рускаја се осмехну. Све ствари у свету имају свој значај: и онај осмех је можда значио: »Ко зна...«

Ко зна!... Двосмислена је душа жене која љуби! Она понекад осећа потребу да у своја осећања помеша могућност излаза. Па онда, зашто се не би осмехнула на поздрав човека, који је поздравља — господара у своме феуду?... Овај осмех је као мирис: лети, ишчезава, не додирује, али говори:... Ко зна!...

Сутра... Дуг је пут, све може бити! И случај да се велика љубав претвори у пепео... и онда би било корисно рећи: Ко зна!... Па онда, пријатно је за жену, којој се удварају, спавати у постељи са љубљеним, а имати другог, који уздише, господара у своме феуду, који би и говори: »Хтео бих...«

Смешна је она плава брада иза зида! Па онда, ћелав је... Али мештани му се јављају, скидајући шешир до земље! А овај Ариго није нимало љубоморан... Чудновато! Спава. Колико спава овај Ариго лети...

Једном се, најзад, барон Силвестар усуди да пређе праг. Са својих четрдесет година и коврџавом брадом био је ипак збуњен, као ђак.

Ариго је био у пиџами, домаћем оделу, и пожури да се обуче. Прими га међутим Рускаја, црвена у лицу, јер је пре тога два сата веслала по сунцу.

Кадгод је била збуњена смејала се. Она се и сада отпоче смејати у лице, са својим луткастим устима, пуним неописане љупкости. У сали је било већ скоро тамно.

— Извините, изволите сести...

Он оста стојећи. Изгледало му је немогуће да је ту. Заборавио је, шта више, и на циљ своје посете. Досети се.

— Имам налог... Били су ми дали неки налог... отмене даме које се баве добротворним циљевима, шаљу ме певачици са златним гласом... У пројекту је велика свечаност у позоришту у корист неких напуштених...

Ова се представа давала сваке године. Да ли би Рускаја певала? Не треба да одбије! Патронеса је дона Клавдија дел Барго. Иванке и маркиза Руми, дона Франческа Монтегути... Давала се и једна комедија... Не треба да одбије!

»Како овај барон Силвестар ужасно говори француски!« — примети Рускаја у себи, пре но што је промислила да ли ће пристати или не. Поред тога имао је у својој појави нечег извештаченог и комичног... Не! Био је лепши из далека, са својом коврџастом брадом иза зида. Помисли, како је била луда, да му дозволи мислити...

— Ми смо суседи, зар не? — рече он, између осталог.

— Ах, да...

— Сваког јутра на прозору видим...

— Да, да...

Она је била мало узнемирена. Можда јој је био досадан овај учтиви и глупи удварач. Славенкиње воле човека и мушкост у човеку на неки чудан начин...

Дакле, пука је случајност што је могао с њом да се упозна.

— Зацело...

Она рече: »Зацело...«, са оним истим осмејком са којим је рекла и оно неизговорено: »Ко зна!...«

Дође Ариго. Барон се представи. Љубазни човек, каваљер из отменог света, могао се збунити пред лепом женом, али, уосталом, био је свој господар. Предлог се понови и после дугог оклевања, понајвише приморана Аригом, Рускаја пристаде.

Али, Боже мој! — улога ју је бринула... Већ више од неколико месеци откако не пева...

Барон рече:

— О, немојте то причати своме суседу!

Али то је само песма на слободном ваздуху, а сад мора да се припреми...

— Уосталом, обећала сам, певаћу!

И ето, сад су обоје ближи, са дамама и господом, у мешавини великог хотела, под крилима добре виле Доброчинства. Ево ње, окружене групом брбљивих госпођа, ревносним у предузетом послу, по цео дан заузетим, задовољне што им је просто да изгледају оно, што нису представљајући се са бине на престави пуном партеру. И ево њих, радознале да виде страну певачицу, која је за собом имала историју шумних авантура, која је за време зиме узбунила варош са својим певањем и са својом страшћу. Допала се. Налазили су, да је симпатична, духовита, отмена. Забављале су се у њеном друштву у томе, да удишу мало оне златне прашине, пуне заноса, која је окружује сјајем, састављене из тако разноврсних ствари, од аплауза који је изазивала око себе у своме авантуристичком животу, до злата које су бацали пред њене ноге и по коме је она газила; од упорног поштења, које је некад било неразрешиви чвор, до чудне страсти, за коју су једва мислили да је способна у својој космополитској постељи. Натераше је да пева, аплаудирали су јој, ласкали. Седеле су око ње за чајним столовима, и најзад, да се није умешао понеки груби муж, дошло би и дотле да је позову у своје виле.

Као одблесак добијао је и Ариго помало оне широке милоште, коју је одасвуда примала Рускаја. Држао се, што је више могао, даље од ње, да не би нашкодио добром угледу, и свет, који — ако му то иде у рачун — пошта често више но што треба, претварао се сада, да зна чак и то, да су љубавници и да живе на обали језера, у малој вили са полузатвореним прозорима.

За време пробе, он би седео у великој сали хотела, беспослен, или би шетао по врту, скромно и учтиво, као и увек.

Госпођице су летеле око њега као у ројевима, радознале због онога што су чуле шапатом, за време интимних ручкова. У групама госпођа говорило се такође о њему. И дотле је допро онај надимак »лепи Феранте«, који је добио у ложама позоришта, кад се први пут прочуло његово име у вези са именом Рускаје. И без поређивања он је превазилазио оба освајача, авантуристе језерске сезоне: Ченчиа Барака, победиоца у тркама веслањем, и Максима Ранда, који је свако вече прелазио преко језера моторским чамцем, пошто је имао везу на другој обали. Побеђивао их је лепотом и новошћу, али је био мало и сувише мушкарац за оне префињене даме. Недостајао му је, бесумње, онај изглед, оно жућкасто бледило, онај умор-

ни ход на слабим ногама, који наговештава далеку болест сушења кичмене мождине. Много му је недостајало од онога што се свиђа код модерне господе и што им доноси глас неодољивих. Али ипак, својим окретним стасом, својим мускулозним вратом, са лицем правилним и грубим, говорио је право осећајима понеких, које се нису могле савладати, да не осете пријатну узрујаност у близини тако лепог освајача.

Он, уосталом, није био или бар није изгледао сујетан. Његови планови били су већи но што је ранити срце ове или оне обожаватељке. Турнире љубави остављао је за после, кад буде имао више слободна времена. Његова борба је била од оних, које се воде са немим стрпљењем, и он је пред собом видео само циљ својих жеља. Продрети, гурајући се вешто лактовима кроз онај тврдоглави свет: ово је засада био његов рад. И све је за то требало да му служи: и лепи глас Рускаје, и љубазност барона Силвестра, па и сплетке које је осећао да гмижу око њега као гуштери по трави, па и двосмислена пецкања доне Клавдије дел Борго, која је била патронеса светковине.

Ова дона Клавдија била је већ зашла у дубоку јесен своје чувене и разблудне лепоте, али се њено бурно срце није успављивало с годинама.

Неурачунљиви муж, бескрајно богат, био је ћутљиви мецена њених лудих каприца. Док је била млада, давала се свакоме који јој се свидео, давала се на чудан и најперверзнији начин са необузданом страшћу. Једно време је трештао скандал по целој вароши, јер је код себе држала, као коњушара, најлепшег јахача Мађарске. И онима који су мумлали, и онима који су се ужасавали, одговорила је, отварајући им сале своје палате, гостећи их грандиозно и раскошно, знајући добро, да су јело, пиће, игра провод на туђ рачун, залогаји који најбоље засићују туђе лајање и оговарање. Али сада, кад је већ остарила, а није се уморила, морала је размишљати, бирајући за своје последње банкете најукусније зачине. Неки поручник који је био много прокоцкао спасе се њеном помоћу, многи непознати ушли су у друштво кроз њену спаваћу собу, не могући се спустити до њих, подизала их је до себе. Поред тога, дона Клавдија бавила се проводадисањем и, кад би је који преморио, налазила би му жену из групе госпођица које су биле под њеном заштитом. Бар су биле сигурне да неће погрешити...

Допасти се дона Клавдији није било згодно за оне који су били у приликама Аригових, а и он је то знао. Ова се мисао појави инстинктивно код њега првог дана, кад га је она погледала. Има жена, које се усуђују да нас погледају бестидније него што можемо ми учинити, гледајући на жену коју силно желимо. Шта више, он се уплаши мало од оног

старог искуства. Али следећих дана опази, да се рађа ћуд код оне развратнице, и са буржоаском навиком да рачуна, оцени одмах користи које би од тога имао. Она би га зацело подигла до дворана своје палате, бранила га и увела у онај затворени свет. А људи?... Та он и иначе није могао да се испне без обмане: макаква она била, он би је извршио, без икаквих обзира.

Дона Клавдија га је мучила малим шалама. Натерала је барона Силвестра, да је једнога дана после преставе упозна с њим. А за време последњих неколико недеља Ариго је начинио много познанстава. Ну, схватајући да се налази у врло тешком положају због везе с Рускајом, држао се веома тактично, да не би изазвао никакво подозрење.

Лепа Татјана била је љубоморна. И ако се код ње био почео појављивати мали умор, услед ових догађаја умор ишчезну. Она омрзну све оне које су гледале Арига упорно, и понекад је била без и најмањег узрока љубоморна, јер заљубљена жена губи осећање своје сопствене вредности, али не и осећаје своје сујете. Свако вече у интимној вили било је сваће и суза. Ариго је увек успевао да је умири каквом вештом нежношћу, неком убедљивом речју, али сутрадан отпочињали би изнова... Постајала би немирна, љута, пуна сумње. За време док су били у хотелу није га губила из вида ниједног трепутка. Ако би изашао сам, дојурила би одмах, и поред тога, наредила је служавци да свако писмо које дође преда њој у руке. Једном, кад је дона Клавдија више но обично имала изазивачко држање према Аригу, Рускаја се већ решила да се пакује и да оде, да напусти и даме из одбора и добротворну представу.

Тога дана било му је потребно доста муке да је умири.

Међутим, добри барон Силвестар, као жртва њених нерасположења, морао је примати масу нељубазности, али он није очајавао. Знао је да све бива у своје време плод на зеленом дрвету и пољубац на уснама жене која се опире.

Да се дан представе морао одуговлачити, још зацело да комедија не би имала добар свршетак. Оне отмене даме радовале су се као за инат да пецкају певачицу, изазивајући њену љубомору, јер су се вртеле око Арига више него икад. Дона Клавдија, охола и безобразна, није обраћала пажњу ни на шта; са држањем велике даме, која никад не губи игру у разблудним авантурама, кокетирала је с Аригом испод муњевитих погледа Рускаја и силно се забављала, видећи забуну нерешљивог љубавника.

Рекла му је једног дана:

— Желела бих да вас позовем у своју вилу, али, може бити, ваша мала пријатељица неће вам то дозволити...

И смејаше се својим дрским смехом.

Затим другог дана:

— Одлазим у варош једанпут недељно, четвртком, возом од 10 сати...

Ариго се претварао да не разуме, мислећи да и људи морају чувати понекад своје поштење.

Али, кад је Рускаја певала на дан представе, била је засута цвећем. Да би начинио лепу корпу, барон Силвестар је покосио најлепше леје своје баште. И платише јој аплаузима за оно што је морала претрпети.

После тога више их нико не виде. Врати-ше се да проводе живот у својој вили, која је мирисала на јасмин.

Међутим је и јесен отпочела распростирати своје жуте ћилиме по косим ливадама брда. Љубавници се вратише у варош. Рускаја је била ангажована за нову сезону. Ариго мало по мало доби више слободе. Сад му се чинило да му је стан и сувише скроман, стога узе други, много раскошнији, а служио га је слуга у ливреји. Зеленаши, видећи га где живи међу богаташима, позајмљивали су му новац, и кад за рокове не би добио на картама, Татјана би плаћала менице. Али не као раније са ведром безазленошћу. Сад би се натмурила, жалила се да нема. И имали су већ сличних распра. Нарочито због трошкова око стана, који су њој изгледали претерани. Онда би се он држао као хвалиша: увредио би се, заклињао да ће јој све платити... Затим би ишчезавао на по неколико дана. Татјана га је ипак тражила, иако се мало колебала, да ли да употреби ову прилику и да прими примамљиве понуде барона Силвестра, који је имао у погледу жена две дивне врлине: стрпљење и новац.

Татјана није била похлепна на новац, али је на одело трошила годишње око педесет хиљада динара. Волела је много адиђаре, а брзо би их се заситила. Раскош и расипање били су јој потребнији од хлеба. Већ годину дана како скоро ничим није зарађивала, јер плате италијанског позоришта нису биле довољне за њу. Њен банкар из Париза, после сваког потраживања новца, писао јој је скоро очинска писма, јављајући да се њен текући рачун увеличава страховитом брзином... И заиста, ако љубав може, у пословици, да се задовољи колибом, реч једнога банкара, који предвиђа, успева често да измени читав низ идеја.

Онај барон Силвестар са својом коврџавом брадом био је заиста смешан са својим држањем дрвеног краља — али ствара врло озбиљан ослонац за једну малу женицу, која живи сама у свету, са својим каприцима и баснословном гардеробом!... Најзад она је о томе озбиљно мислила, али се још није могла решити.

(Наставак у идућем броју)

Ларт, који је постао посредством свог пријатеља Хемилтна приватни секретар спекуланта Голибиа, види у огледалу претеће лице једне дивне жене. Његов му шеф поверава 20000 фунти, али одмах налази једну цедуљу. Носећи поверени новац опази да га прати један човек, који му после и припрети. Хемилтн му објасни да је то чувени детектив Ле Ноар. При повратку он затиче већ по другипут једну цедуљу од оне непознате жене. Веома узнемирен због ових догађаја он затвори оне вредносне хартије у једну врло сигурну касу, али кад је ујутру отворише, била је, на опште запрепашћење, празна.

Жена у огледалу.

Роман из енглеског живота од Г. В. Еплтона.

(3)

Кроз један уски пролаз одведе ме до једних старих уских степеница, преко којих смо се попели на први спрат. Ту сам прочитао име написано црним словима:

Јаков Белдвин, адвокат.

Ушли смо у једну одају чији су зидови били покривени храстовином која је услед силне старости сасвим поцрнела. Оно мало намештаја давало је готово сиромашни утисак и у ваздуху је био неки мемласт мирис. Један седи писар седео је и писао за пултом. Кад смо ушли, погледао нас и одмах познао господина Голиби.

— Добро јутро, господине Голиби! Господина Белдвина наћи ћете у његовој канцеларији. Баш је сад дошао.

Господин Голиби закуца на једним вратима, даде ми знак да пођем за њим, притисну кваку и уђе. Кад сам ушао у канцеларију, закључио сам да у свему личи на предсобље, само што је можда још мрачнија.

Један стари господин, са седом косом и златним наочарима, који је био права слика господина Голибиа, устаде кад смо ушли, и врло се срдачно поздрави с њим. Затим баци љубопитљив поглед на мене.

— Господин Ларт, мој лични секретар, о коме сам вам већ говорио, — представи ме мој шеф.

— Ах да, да — рече он и пружи ми руку. — Веома ми је мило, што сам вас упознао, господине Ларте. А сад, господо моја, каквом поводу имам да захвалим за задовољство што вас већ тако рано видим код себе?

— Једна гадна ствар, господине Белдвине, — одврати господин Голиби. — ... да, један врло непријатан посао нас доводи к вама. Имали смо прошле ноћи једну нежељену посету разбојника. Нестало нам је двадесет хиљада фунти у вредносним хартијама.

— Та није могуће! — узвикну адвокат преплашеним гласом, који је постајао самилостан. — Ужас један! Ужас! Али мени се чини, да сте ви у погледу сигурносних мера потпуно предупредили такву једну неприлику?

— Дабоме. Па то и јесте оно најнесхватљивије у целој овој ствари. Ја ћу вам је испричати са свим појединостима.

Кад је све опширно испричао, обрати се мени:

— Ви можете да потврдите мој исказ, зар не, господине Ларте?

— До најмање ситнице — одговорим ја.

— Ужасно, ужасно! — непрестано је понављао адвокат. — А смем ли сад да вас запитам како вам у тој ствари могу помоћи?

— То је врло просто. На путу у Сити ми смо код вас свратили, пошто ви, као што знате, држите моја осигурања, да код вас сазнамо адресе разних друштава. Ја бих желео да их сместа известим о своме губитку. Хоћете ли да будете тако љубазни да нам напишете те адресе?

— Дабоме, дабоме... — одговори Белдвин, устаде, оде ка једној старинској каси и отвори је. — Ево их, — рече и опет седе за свој пулт на који је метуо један запечаћен свежањ. Он сломи печате и пошто написа на једном табаку тражене адресе, предаде га господину Голиби. Овај одмах устаде.

— Извините, што одмах бежимо, — рече тад, — али ви и сами знате да је боље да се та ствар што пре сврши.

— Разуме се, господине, — одговори он. — Дабоме. На сваки начин. Ја сам искрено потресен због ове жалосне новости коју сте ми јавили, и надам се посигурно, да ће вам телеграм у Париз учинити своје. Због, господине Голиби. Због, господине Ларте. Надам се, да ћу вас скоро опет видети.

Док сам ја, поклонивши се, излазио из канцеларије, ушао је у предсобље један младић. Приметио сам, да је, кад је приметио мога шефа, мало, веома мало задрхтао. Кад смо мало дошли преласили преко калдрмисаног дворишта, одједном и изненада паде ми на памет, ко је био онај младић што ми се учинио тако познат. Био је то један од оних људи које сам видео у Ампир-Театру у друштву оног тајанствено бледог човека, кога сам прошле вечери поново срео.

— Случај, пуки случај! — рекох у себи и домала и опет заборавих на овај сусрет...

VIII.

Дошавши у Флит-Стрит, попесмо се и опет у своја кола, а затим смо редом свраћали у разна осигуравајућа друштва која су

била тангирана овом провалом. Показало се, да је то само формалност. Свуда су само прибележили тај догађај и објаснили, да ће да испитају ту ствар. И с тим је ствар била свршена, на један, како се бар мени чини, врло једноставан начин.

»Баш је дивна ствар, такво једно осигурање«, мислио сам у себи, »и права је штета што се господин Голиби није осигурао на већу суму!«

Из овог мог закључка одмах се види да имам још много штошта да научим из промета и трговине у Сити, да господин Голиби није нимало претерао, кад је казао, да ја имам још с в е да научим.

Одједном ме господин Голиби изненади једним питањем:

— Шта мислите о томе да посетимо вашег пријатеља господина Хемилтна? Он ће се сигурно интересовати за ову ствар. Ви сигурно и сами желите да га обавестите о овој ствари, која се десила и поред свих наших мера...

Оберучке примих тај предлог.

— Врло радо, господине Голиби! — одговорих му.

У идућем тренутку наш је фијакер пошао пут Темпла.

Кад смо ушли у Ричардову канцеларију, сазнали смо да је изашао.

— Има један претрес, — рече нам један писар, — наћи ћете га у Суду... дворана број седам.

Пошто смо свој фијакер већ исплатили, пођосмо пешке онамо. У једном ходнику сретосмо Ричарда. Ишао је са једним господином, свакако својим клиентом, по каменом ходнику, горе-доле, и разговарао с њим врло живо. Прво нас није ни приметио. А кад нас је приметио, застаде зачуђено па рече:

— Имам само још неколико минута посла. Хоћете ли бити тако добри да мало причекате? — И затим продужи своју шетњу дуж коридора.

Нисмо дуго чекали. После неколико минута он нам брзо приђе.

— Како сте, господине Голиби? — упита пријазно као увек. — А ти, Теди? Жао ми је што сте морали чекати, али клиенти су клиенти, па се друкчије и не може! Негов претрес је одложен за сутра. Због тога сам данас целог дана слободан. Ходите са мном да се отарасим ове хаљине и ове власуље. Та ти изгледаш сухопаран, као кромпир, Тед! Мислио сам, да си већ на путу за Париз. Јели се десило штогод? Дигли папире?

— Погодио си, — одговорих и окретох се господину Голиби да потврди моју реченицу.

— Да, — рече он. — Нажалост сте и збиља погодили.

— Шта? Није могуће! — викну Ричард и погледа нас забезекнуто. — Украли папире? Нестали?...

— Ноћас из велике касе, јесте!

— Господе Боже, па како је то могуће кад си ти био у соби?

— Не знам. Хајдемо прво у твој биро, да ти све испричамо.

Ускоро смо били у Ричардовом приватном бироу.

— Па то је нека ужасна ствар! — рече он. — Али причај, молим те.

Ја му испричах све догађаје прошлог дана, не испуштајући ни најмању ситницу. Испрва је Ричард мирно слушао, али затим приметих, како набра обрве и поче нервозно да трепће и пре но што сам завршио био је запрепашћен.

— Па то је једна нечувено вешта провала, која је потпуно необјашњива! — рекао је најзад. — Ја слутим да ће полиција бити сасвим збуњена. И ви, господине Голиби, све потврђујете што ми је пријатељ истом испричао?

— Дакако. Ја сам видео да су хартије у каси, сам сам довео у везу електричну жицу у вратима са звонцима у кући, ако се не варам, чини ми се да сам и ја залупио врата од касе. Тада су хартије биле у каси. Пошто је јутрос време већ било одмакнуло, а господин Ларт још није био обучен, ја сам отворио касу и видео да оних хартија више нема.

— Да, — одговори Ричард, — тако ја мислим, да се моме пријатељу не може пребацити ни најмања неопрезност.

— Али дабоме, — одврати озбиљно господин Голиби. — Напротив. Ја мислим чак шта више да је он све предузео да тако што избегне, а тако исто и вама сам веома благодаран што сте се трудили.

— О молим, молим, — одговори живахно Ричард. — Ларта је изгледа ми нека сумњива личност пратила и он се због тога јако уплашио. Он, као што вам је познато, никад није носио одговорност за једну тако велику суму, и то га је нервирало.

— То је сасвим разумљиво, — рече господин Голиби. — Нисте можда и ви видели случајно тога — овај — ту подозриву личност, господине Хемилтне?

— Ја? Не, нажалост не! Волео бих да сам је видео. Ја сам мало енергичнији од свога пријатеља. Полетео бих као стрела за њим дохватио бих га за јаку и запитао шта жели од мене. Ја мислим, међутим, да је Лартов страх у том погледу мало претеран, да истину кажем. Али да бих га умирио и пошто сам знао да су улице у вашем крају прилично пусте, мислио сам, да ће бити најбоље да га допратим до куће.

— Могу само да поновим оно, што сам мало пре казао, — одврати Голиби, — да је то од вас веома љубазно и ја бих хтео да вам се зато заблагодарим. А сад, господине Хемилтне, ви сте вешт човек, да ли бисте могли да ми у овој ствари посаветујете нешто? Мислите ли, да ће осигуравајућа друштва чинити какве сметње?

— То је врло лако могуће, — одговори Ричард. — Није се још никад десило да разбојници из једне тако сигурне касе, као што је ваша, украду 20.000 фунти, и да при том не употребе динамит или гвоздене полуге, или да макаку повреде браве. И онда, како је то могуће и поред оне електричне звонцади? Она су престала да функционишу, а кад сте јутрос отворили касу, опет је све било исправно. Та околност биће сигурно предмет брижљивог испитивања.

— Нема сумње, нема сумње... — рече господин Голиби, климнувши главом. — То је за мене једна врло непријатна ствар, али ја мислим да не могу у овом тренутку више ништа да предузмем, осим онога што сам већ учинио. Нумере украдених папира већ су објављене у Паризу.

— А лопов је већ на путу, — рече Ричард. — Зар не би било добро да сте одмах обавестили француску полицију о ономе што се догодило? Могли би лопова, кад би знали за њега, већ на Северној Станици, или још у Амиенсу да затворе као сумњивог. За то још има довољно времена.

Овај предлог се изгледа допао господину Голиби.

— Одлична идеја! — рече он и устаде. — Ја идем одмах да је извршим. Ако желите, можете остати код свога пријатеља, господине Ларте. Велико вам хвала, господине Хемилтне. Дали сте ми одличан савет. Веома бисте ми поласкали, кад бисте једанпут са нама, с господином Лартом, са мном и са још неколико пријатеља, вечерали. Ми живимо врло повучено у вили Ребенхорст.

Ја и Ричард се погледасмо важно и он прими позив.

Идућег тренутка били смо сами.

— Шта ти мислиш о овој ствари? — упита ме.

— Ја нисам још о свему томе успео да створим никакво мишљење, — одговорим му ја. — Сасвим је у хармонији са свим осталим што се дешава у тој кући.

— На шта је било оно мирисало?

— Мислиш онај мирис у соби?

— Да.

— Не знам. Свакако, ружино уље није било. Нешто накисело.

— Хм, мислиш ли да те је то онесвестило?

— Ја имам бар тај утисак.

— Где је био други кључ? Под твојим јастуком?

— Да. Ја већ видим, како ти себи ту ствар објашњаваш, али ја могу да се закунем на то, да он није макнут с места.

— Ти дакле мислиш, да је то била збиља провала?

— Па да, шта би друго било?

— Можда је то објашњење зашто је Ле Ноар у Лондону, — рече најзад. — Могуће је да је чуо у Паризу кад су они зликовци ковали свој комплот. Није рђаво што Голиби Ле Ноара сматра провалником. Дивно! Почекај само! Ускоро ћемо опет нешто да дознамо о том господину. Свакако Ле Ноар сумња на тебе. Али не мораш да се бојиш, драги мој! Дајем своју реч,... јер она кућа је збиља пуна тајни. Јеси ли видео опет ону дивну вештицу?

— Јесам.

— Озбиљно?

— Сасвим.

— Где? Опет у својој соби?

— Не. На прозору једне друге куће у суседству.

Он се наслони у своју наслоњачу и погледа ме разрогачених очију.

„Забавник“ расписује други конкурс за своје сталне читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем другом конкурсу.

Почевши од XX. броја, па све до закључно XXV. броја, треба исецати означена места у листу. XXV. број „Забавника“ излази из штампе 23. јуна, и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до 3. јула. 6. и 7. јула биће вучење I. класе новога кола Државне Класне Лутрије.

Онај читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на овом вучењу, добиће награду од 5000 (петхиљада) динара.

Ако ниједан читалац не би **тачно** погодио број главног згодитка у означеном вучењу, поделиће се три награде и то:

Прва награда у износу од 1000 (хиљаду) динара доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка.

Друга награда у износу од 500 (петстотина) динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју, а

трећа награда од 300 (тристотине) динара доделиће се трећем по реду.

Из овога броја треба исећи означени квадрат на 1., односно 2. страни „Забавника“ и сачувати га да би се крајем јуна са осталим исечцима и означеним бројем могао послати нашем уредништву у Београд.

— Тед, — рече тада, — да нисам видео својим рођеним очима оно што сам видео, казао бих ти да си зрео за једну извесну установу. Дошла ми је већ једанпут једна страшна мисао: да смо обојица полудели...

— То ће сам Господ да зна!... одговорим очајнички.

— Али то је апсурдно, сасвим апсурдно! А што се тиче оног тајанственог, чаробног створа, веома сам радознао. Кажеш да си је видео на прозору једне суседне куће?

— Тако јасно као што тебе сад видим.

— Али којешта! Где је та кућа?

— У једној оближњој улици...

— А она је од ваше куће одвојена баштама, зидовима и још којечим?

— Да. Стоји сасвим усамљена усред врта.

Ричард климну неповерљиво главом и стави ми ово неочекивано питање:

— Како би било да идемо сад на ручак? Метни шешир и хајдемо! После можеш да ми све лепо испричаш...

Гледао ме је разрогаченим очима, кад сам му све испричао. Седели смо још неколико часова, а онда сам отишао кући у Сејнт-Џонс Вуд. Тамо сам дознао да је полиција баш малопре отишла, пошто је све дуго и брижљиво испитивала.

Оставили су једну карту за мене. Име: »Инспектор Уолкер« ме изненади.

— Господе Боже! — рекао сам. — То ће бити опет неке нове непријатности.

Испод имена су стајале ове речи:

»... жели да говори у полицији са господином Лартом, кад се овај врати«.

IX.

Господин Голиби је свакако био код куће док је полиција била још ту, али да ли је послушао Ричардов савет или није, нисам могао да дознам. Можда је инспектор хтео да говори са мном ради оног телеграма који има да се пошље. Ја сам због тога отишао одмах у полициску станицу, где су ме увели у инспекторов кабинет.

Инспектор је био висок, плећат и мало просед човек, са озбиљним понашањем, једним строгим четвороугластим лицем и продирним сивим очима. Видео сам на први поглед, да не познаје шалу.

— Изволите сести! — рече осорно.

Ја седох.

— Ја желим, господине Ларте, — рече он у врло строгом тону, — да ми кажете све што знате о овој ствари. Пошто сте уплетени у њу, молим вас, да се не извлачите и не преокрећете ствари!...

Крв ми навре у главу.

— Ја уплетен у ову ствар?

— Тако сам се изразио...

— Ја вас не разумем и протестујем против тога, што тај израз употребљавате, говорећи о мени! — рекох ја, дрхтећи од огорчења. — Ја не знам о целој ствари ништа више од вас...

— Тако, збиља? — рече он и слегну раменима.

— Није потребно никакво »тако, збиља«, — одвратих му ја. — Што вам кажем то је цела истина. Хоћете ли бити тако љубазни, да ми сместа саопштите што хоћете да кажете таквим ужасним клеветама?

— Не узбуђујте се, млади човече! Обично долази гордост пре пада! Не заборавите то!

Он ми добаци један хладан и зао поглед, који ме није нимало храбрио. Али ме тим није уђуткао, него ме само још раздражио.

— Не ради се овде о гордости, господине инспекторе, — одговорих ја, — бар не с моје стране. Шта хоћете да кажете, још једанпут вас питам, са оним гадним опадањем?

Он ме погледа строгим погледом, а онда рече:

— Како се зовете?

— Па то, мислим, знате врло добро!

— Ваше право име мислим?

И поред мог једа морао сам сад да се насмејем.

— Ова сцена постаје, чини ми се, лакрдија, — рекох му ја. — Ви сте се бесумње преварили... Моје право име је Едуард Ларт.

Сад се он наједи.

— Доста сад! Не будите дрски! — рече он попретивши ми прстом.

— Ја не могу да вам кажем ништа више него да се мој отац звао Ларт, и да ме је увек звао Едуард. Бар у тим се стварима човек мора да ослони на оца...

Њега спопаде бес.

— Ако још дуго будете правили вицеве, доживећете нешто што ће вам сасвим истерати шалу из главе!... Ви, изгледа ми, не познајете улицу Монтескје у Паризу?

— Дабоме, да не знам, — одговорих му ја. — Целог свог века нисам ногом крочио у Париз.

То га је, изгледа ми, запрепастило и он промени своје понашање.

— Хоћете ли тиме да кажете, да се не зовете Жавот?

Ја се понова насмејах.

— Исто тако, као и ви што се не зовете тако, — одговорих му ја. — Али за име света, шта хоћете са тим чудним питањима?

Сад је био сасвим збуњен. Ја употребих ту прилику и, док је он још једнако ћутао, дометнух:

— Ви сте у некој грдној обмани, господине инспекторе. Пре неколико месеци добио сам бакалореат у Оксфорду. Ако хоћете, можете да телеграфишете и да се о тој истини известите,... за сат два имаћете већ одговор...

Он климну лагано главом и протрља браду. Било је очигледно, да је он веома зачуђен.

— Ну, — рече најзад, — ви ме збиља изненађујете својим изјавама. Неко је направио грдну погрешку. Смем ли да вас упитам, откад станујете у вили Ребенхорст?

— Нема ни недеља дана...

— У коме својству?

— Као приватни секретар господина Голиби.

— Познајете ли га већ одавно?

— Никад га нисам ни видео пре но што сам дошао к њему са препоруком свога пријатеља. Одмах сам истог дана ступио на своју службу...

— Ко је тај пријатељ?...

— Господин Ричард Хемилтн, адвокат у Мидл-Темплу. Јесте ли већ можда чули за њега.

— Јесам!... И он, наравно, може да потврди све што сте сад казали?

— Дабоме, — одговорих, насмејавши се поново.

Он се завали у наслоњачу и замисли се неко време.

— Хм, — рече најзад. — Желео бих да дознам, да ли сам на рђавом путу...

— Свакако, господине инспекторе! Уосталом, мој ме је пријатељ на моју молбу синоћ отпратио до куће, и он је видео кад сам ја закључао оне папире у касу. Ако хоћете, могу да му телеграфишем да одмах дође овамо. Пре нешчих два сата сам ручао с њим.

— Не, није потребно... — одвратн он. — Али сад ми, молим вас, испричајте све што се ноћас десило у вашој соби. Имате времена, пошто ја мислим да забележим ваш исказ, и немојте заборавити ни најмању појединост.

Он извади табак хартије из свог писаћег стола и замочи перо у мастило. Ја му тад испричах све што сам и овде испричао.

Он ме пажљиво слушао до краја, затим се погласи по бради и рече напослетку:

— Ово ме је заиста сасвим помело!

— И мене, — приметих ја.

— То разумем, — одговори он и устаде, осмехнувши се. — Не заборавите, молим вас, оно што сам вам прво казао. Мене су обманули. Жао ми је и молим вас за опроштење. А сад прелазим на нешто друго. Господин Голиби ми је казао да вас је јуче један човек пратио веома подозриво...

— Да.

— Мислили сте да је странац?

— Да. Али осим тога знам сигурно да и јесте странац...

— Тако? Збиља? А мислите ли да он има неке везе са провалом...

— Потпуно сам сигуран да то није случај....

— То је једно врло одређено тврђење, господине Ларте, — примети он.

— Знам, — и требало је то да буде!

— Смем ли вас питати по чему... Хм! — ?..

— Дакако. Под извесном погодбом. Поштује ли полиција поверљиве извештаје?

— О да, разуме се...

— А да ли их и трампи?

— Ја вас не разумем добро...

— Ако вам кажем име човека који ме је пратио, хоћете ли ми тад рећи шта вас је навело на то, да мислите да се ја зовем Жавот?

Он је оклевао за тренутак. У мислима му се борила радозналост са ћутањем, али ускоро она победи.

— Ја не увиђам, зашто то да не примим, — рече он, — добро, пристајем.

— Е, онда чујте. Онај човек, што ме је пратио, што ме је у Сити ословио и припретио ми чак, није био нико други него — Ле Ноар, чувени француски детектив.

Инспектор скочи.

— Јели могуће? — узвикну он. — Па тај исти човек ми је казао, да сте ви Жавот. Преварио се први пут у животу, и то опасно. Али како је могуће, да сте га ви који нисте били у Паризу познали?

— Ја га нисам познао већ неко други. Хоћете ли ми и ту дати обећање, да ћете ћутати, то ми је веома потребно.

— Пристајем...

— Тај неко, то је био мој пријатељ Хемилтн. Ја сам му показао тог човека на обали и он рече. »Случајно познајем тог човека. То је Ле Ноар из париске полиције, један од највештијих детектива у Европи«.

— То је свакако тачно, он је....

— И држи ме за Жавота?

— Јесте.

— Ми ћемо причекати, како ће се још развити та ствар. Дакле, ви ћете одржати обећање?

— Буквално, господине Ларте. — И ако ми у овој ствари можете учинити какву услугу...

— Урадићу то врло радо, господине инспекторе...

Тако се деси чудо да сам при одласку стегао руку инспектору и да смо се као добри пријатељи растали.

Кад сам се вратио у вилу Ребенхорст, већ ме очекивао господин Голиби. Био је, како ми се учинило, мало нервозан.

— Но, господине Ларте, позвали су вас, како ми кажу, у полицију.

— Да, — одговорих му ја. — Кад сам се вратио из града, нашао сам позив.

— А шта су, ако смем знати, хтели да дознаду од вас?

— Ништа нарочито! — одвратих, додајући у себи: »Како човек лако постаје лажов!«

Његово се лице разведри.

— Полиција се служи покаткад врло чудним методима, — примети он, — тако да сам помислио, да ће можда — хм, — да прекорачe допуштена средства и да вас приснле, да.... да...

— На,... шта, господине Голиби?... А, да... разумем! Но инспектор ми је поставио неколико бесмислених питања о моме животу и слично. Да ли ме сматра саучесником у провали, не знам и не могу да вам кажем. Али ја сам га одмах упутио на господина Хемилтна. То је дејствовало. Онда се потпуно ограничио на то, да се распита о јучерашњим догађајима. Ја сам му све испричао, а он је нешто бележио. С тим је ствар била свршена и ја сам опет отишао...

— Тако, то је било све? — упита господин Голиби равнодушно. — Ова ствар је тако непријатна и раздражљива, да ми иде на нерве. Зар није чудно, да на телеграм господину Виљоу још нисам добио одговор? Ви се сећате, да сам му наредио да ми одмах потврди пријем депеше?...

— Да, господине Голиби. То је збиља врло чудно. Мора да га је примио већ пре неколико часова. А сад је већ шест. А јесте ли, кад већ говоримо о томе, послушали савет Хемилтнов?

— Дабоме! Одмах сам се одвезао у Скотленд Јард. Али ништа нисам урадио.

— Зашто? Јели нису хтели да пристану?

— Не. Пошто нисам могао да им дам тачан опис лица на које сумњам, тврдили су да уопште немају никаквог податка на основу којег би могли некога да затворе. Осим тога, до тога часа још нису добили никакав извештај о провали од инспектора у Сејнт-Џонс Вуду. Чим добију извештај, одмах ће да известе париску полицију, тако су ми казали. Они разумеју моју бригу за ту ствар, али све мора да иде својим одређеним током, ја не треба да се узнемиравам, и тако још неке фразе... Тако нисам урадио ништа.

— Али ипак, — одвратих ја, — ја и сад још сматрам Хемилтнов савет врло добрим.

— И ја, али кад немамо тачан опис лопова, није лако изводљив. Да сте ви например данас отпутовали у Париз, не би се нимало радовали због сувишне подозривости француске полиције, мада је иначе врло учтива, и тако би на сваког у возу могла да падне сумња. Не, ја мислим, да се та ствар збиља није могла извести. Штета!

— Свакако, — одговорих ја, — ја и сам увиђам, да имате право. Уосталом, вој ме је подсетио на нешто друго. Ја вам још нисам вратио новац који сте ми дали за моје издатке на путу. Ево вам га.

Ја извадих лисницу и предадох му оне новчанице.

— Збиља, — рече он, смејући се, — сасвим сам заборавио на њих. Али не би ништа сметало, пошто ћете ви ускоро другом приликом у Париз. Тада ћете се упознати са господином Виљоом. Он је диван човек! Али сад морам да вас напустим, господине Ларте. Морам на ручак код једног пријатеља у Вестенду. Сигурно ћу бити обасут изјавама сажаљења. Иако их ја презирем, што немају ама баш никакве вредности. Ја би на вашем месту отишао вечерас у позориште или у друго какво забавиште, да покушам да заборавим целу ову непријатну ствар...

— Хвала вам на савету, господине Голиби. Збиља сам мало утучен, и ради тога ћу вас послушати.

— Имате право, — рече он. — Немојте целу ту ствар да узимате и сувише к срцу. Та и ја то не чиним. Ваљда ће обуставити продају оних хартија. Коначац дело краси! Идите само вечерас некуд и разонодите се мало! До виђења...

Врата се затворише и ја сам опет остао сам.

X.

Истина, ја нисам нипошто такав оптимиста као господин Голиби. Осећао сам се страшно утучен и јадан. Мориле су ме црне слутње и оне су ми потпуно убиле расположење. А осим тога, осећао сам се страшно напуштен. И тако ме ништа на свету не би било покренуло, да ово вече проведем у својој соби. Морао сам да нађем некога с ким ћу да се разговорим, и који ће ме опет мало умирити. Ко ми је у овом великом Лондону био ближи од мога пријатеља? Стога метнух шешир на главу и одох до првог поштанског уреда. Знао сам, да Ричард често остаје и до седам у своме уреду, и стога сам му телеграфисао, да долазим к њему у Темпл, и да буде тако добар да вечера са мном, јер ме још непрестано тишти ваздух Сејнт-Џонс Вуда.

На моју радост нашао сам Ричарда још у његовом бироу. Било је седам и четврт.

— Немој да се љутиш, што те непрестано узнемиравам, стари мој, али нисам могао друкче. Нисам имао никог другог кога бих могао да посетим, а нисам вечерас био у стању да останем сам, постао бих туробан. У најмању руку бих се пропио!

— Храбро, — рече он и потапша ме по рамену. — И шта се, до врага, извињаваш! Врло радо ћу вечерати с тобом, само под условом да престанеш да правиш лице као да си на каквом спроводу. Где мислиш да ме нахраниш?

— Ја сам мислио у Симпсоновом Ресторану, — рекох ја.

— Добро. Једно парче свињетине и један овчји бут врло добро пристају уз ово моје данашње расположење. Напред, нимало не жалим, што ћу истерати своје лутке из главе. Откако си отишао, непрестано се борим с њима. Мило ми је, збиља, што си се и ти појавио. Нека ме ђаво носи, ако нисам радостан због тога.

(Наставак у идућем броју.)

„Побуна у циркусу“.

Лиси Делари-Мардри.

Нећу се трудити да вам објашњавам зашто је тај вашарски циркус разапео своја платна на пољани између две вароши и зашто је објављивао плакатама по околини само једну представу, после које се истог вечера одселио уз заморени ритам точкова.

Ствар је била у томе, што је тај састав — на први поглед будаласт — довукао света, и то не обичну публику из малих места, већ лица са аутомобилима из свију вила и палата обале морске, очаране приликом да се разоноде, бар за једно вече...

Дивни аутомобили почеше се ређати на пространом земљишту, где се сиромашни циркус лелујао на ветру, под потамнелим небом које је припремало пљусак.

Наравно да су само скупа места била заузета. А богаташи, нагомилани по бедним столицама првога места, били су далеко од тога да посумњају да су им на каси наплатили три пута више него што то бива обично.

Уосталом, то је био добар посао за газду, који трљаше задовољно руке, подражаван од неког г. Лоајала, у црвеном капуту, сувише дугачком, чија жалосна силуета разоноћаваше госте који су седели под карбитним лампама и под застарелим оркестром, који се састојао од два кларинета, једне виолине и једног великог бубња, и који се трудио да што боље одсвира један марш пре почетка прве тачке.

Прва тачка једног циркуса, макакав да је, попуњава увек свету улогу „дизања завесе“. Они који бејаху одоцнили, још су улазили, у мантилима од зебелина, са бисерима, шминкама, у смокингу, у плишаним ципелама и то са цигарама, када госпођица Селима, мала почетница од 15—16 година излете иза отрцаних завеса на своме побрашњављеном коњу.

Мало је времена откако та млада јахачица, газдина ћерка, јаше без конопца са колотуром, који се употребљује у случају пада, на широком седлу у виду висоравни, прекривеном штофом.

У малој плавој хаљини играчице и у роза трикоу, мршава наколмована девојка, са једним осмехом на ситном лицу, ђаво нашминканом, начини испрва тај неподражавајући поздрав посетиоцима, који претходи увек циркуске вежбе. Затим скочивши усправно на седло, док се послушни коњ у галопу окретао, под надзором великог бича г. Лоајала, она поче њен „посао“.

Држати се на једној нози, наново пасти на колена, затим седећи, да се дигне, да скочи, то је било скоро све што је знала она учинити у ледној тишини присутних. Ови уосталом нису имали ни толико милости да јој пљескају, када се вратила пешице да поздрави једним кругом руке и једним малим осмехом.

Господа из палата и вила не пљескају. То се нигде не чини. Али они су изражавали једни другима своје мисли, крајем својих усана.

Улазак двају кловна са безброј опасних скокова, затим њихов разговор (енглески акценат) са г. Лоајалом, увек наоружаним својим бичем с којим је пуцкао када је требало, изазваше полуосмехе двеју или три уморних дама.

Код треће појаве публика је већ била уморна представом док су четири акробата чудноватим начином изводили своје вештине, научене још у најранијем детињству и који су представљали напоре удара, превијања, велику вољу и храброст.

Лишени посетилаца из другог и трећег места, који би из учтивости пљескали рукама иза сваке успеле продукције, збуњени дрским држањем господе, они погрешише једном или двапут у својој вештини, што је ипак изазвало мало смеха.

Сачекани у тишини, као и други када се повратише да поздраве госте, они оставише своје место мршавом цокеју у ружичастој и белој боји, који скочи на једног црног коња, са кога ускоро скочи у највећем галопу, протрча, опет скочи на коња који није ни стао, наново сиђе...

— Ипак, — рече лепа госпођа од Превона, окренута двојици својих љубавника и своме мужу, — то мора бити тешко!

— Нимало!... — одговори најмлађи — то је један виц врло прост и...

Он се окрете, не знајући зашто. Акробати од малочас, у врскапутима, слушали су га стојећи сви четворо иза њега. Он тада примети да иза свих столица стоје људи на истој раздаљини и слушају шта се говори. Није имао времена ни да макне. Одједном цокеј се задржа.

Једна чудновата навала захватала је круг. Још у циркуском оделу, праћена од чиновника, г. Лоајала, благајнице, мале јахачице, кловна, газде, сва циркуска послуга, којој се убрзо придружише и они који су малопре шпијунирали у сенци, јурну на гледаоце.

Преобучени у кау-боје, пет људи и жена које још не бејаху видели, са револвером у руци напереним на господу и госпође, стајали су ту док је газда својим најлепшим вашарским гласом јављао:

— Госпође, господо, пошто ова представа нема част да вас задовољи, и пошто од промаје можете добити кијавицу, ми смо одлучили, моји другови и ја, да би вас задовољили а уједно и угрејали, да сад ви радите у кругу, док вас ми будемо гледали.

После првога страха, један покушај бегства, али у мигу ока савладан револверима, сврши се потпуно непомичношћу публике, са раштрканим погледима, цвокотањем зуба, док је владала гробна тишина.

— Останите на својим местима! . . . — заповеди газда. — Ми ћемо бити задовољни седиштима другог и трећег места.

Опкољена са свију страна господа су чекала.

— Прва тачка! . . . Јави газда. — Пазите. Ви, госпођо, ви ћете нам показати јахање госпођице Селине. Капелниче, почните! . . .

Изабрана случајно, ухваћена за руку, госпођа од Превона нађе се у кругу. Г. Лоајал, са бичем у руци, доводио је побрашњављеног коња. Он показа руком на једнога у смокингу са моноклом из првога реда:

— Хајде! Узмите бич! А ви, госпођо, хоп! . . . Пењите се! . . . Ваш капут вам смета! . . . Држите га. Добро! . . . Ваша је хаљина доста кратка, то ће бити згодно! . . . Па! . . . Шта? . . . Хоћете ли се пети, или не? . . . Шта чините са вашим бичем, господине? . . . Како? Ви не знате ни пуцкати њиме? . . . Чините ли све што можете? . . . Ништа не чујем! А ви тамо, госпођо! Хоћете ли да узјашите једном? Хајде, помоћи ћу вам . . . Ево вас на коњу! . . . На пут! . . . Шта? . . . Ви се бојите? . . . Немојте се грчити! . . . Хоћете ли престати да вичете? . . . Хоћете ли се подићи на ноге, кад вам кажем! . . .

Сада је бесан смех попуњавао циркус са другог и трећег места. Када се госпођа од Превона нађе на земљи са све четири потковице у ваздуху, био је урнебес.

— Хајде, сад кловни! . . . — викао је г. Лоајан. — На вас је ред! . . . Улазак у опасним скоковима! . . . Шта? . . . Ништа? . . . Натераће вас да радите, ако не знате! Капелниче, молим вас! . . .

Ухваћени за рамена и за кукове, два господина су летела. Они су гледали како им се циркус шета пред очима, тамо амо. Један поче да повраћа, други се онесвести.

Са подбоченим рукама професионалци су викали од радости.

— Сад ви, господине, што познајете вицеве! Ето џокејевог коња . . . Хајде! . . . То је било тако лако малопре! . . . Не можете? . . . Молим вас, капелниче . . .

И како је ветар дувао кроз узрујану ноћ, шофери лепих аутомобила, дремајући на својим седиштима, отвараху с времена на време по једно око, да би погледали — са каквом жалошћу! — на осветљени циркус, у коме су се њихови господари толико забављали . . .

С француског Милош М. Цврчанин.

Сви су болесни!

Канцеларија иследног судије. — Судија; чувени лекар Ломброзо; два жандарма доводе зликовца.

Судија. — Звао сам вас, драги докторе, да прегледате овог младића. Његов случај је врло замршен: он је убио неку старију жену, па је затим покрао. Ту му ништа не разумем и што ме још више доводи у забуну, то што је јадник све признао. Чини ли вам се то природно?

Лекар. — Нема ничег природног. (Злочинцу.) Покажите ми, пријатељу, ваш језик. (Злочинац плази језик.) Ох! Ох! Дабогме; овај ми језик показује да смо у присуству врло ретког патолошког случаја. Али, почнимо из почетка, и проучимо прве симптоме. Рекосмо дакле, пријатељу, да сте заклали старију жену?

Злочинац. — Да. Признајем, ето, али ме оставите на миру!

Лекар. — Како је то прави одговор болесника! „Оставите ме на миру!“ . . . (Благо.) Де! де! лакше само и добре воље, а ми ћемо гледати да вас излечимо. А пошто сте је убили, ту стару жену, шта сте онда радили?

Злочинац. — Треба ли да понављам по стоти пут! Узео сам јој новац.

Судија. — (Лекару.) Шта вам рекох? . . . Признаје . . . Та то је непојмљиво!

Лекар. — Пустите ме да га даље прегледам. (Пипа бйло злочинцу.) Немате ли кадгод главобољу?

Злочинац. — Понекипут, пошто се опијем.

Лекар. — Знао сам. Грчеве у стомаку?

Злочинац. — Изјутра . . . често.

Лекар. — Добро! Пређимо сад на лобању. Сагните се, пријатељу, и не бојте се ничега, нећемо вам ништа урадити . . . (Пипа му кожу по глави.) Гле, Г. судија, видите ово место овде . . . Ех, па добро! Ја верујем, тврдим и по потреби, опкладио бих се у велику своту да на овом месту мозак апсолутно додирује лобању и према томе, овај прикан, који би хтео помести правду и науку својим глупавим признањем, јесте индивидуа најнеодговорнија за своја недела која је икад постојала. (Строго.) Не вара се тако лекар, господине. (Судији.) Уосталом, донео сам свој скалпел (нож), и ако допуштате, надам се да ћу вам доказати ово што тврдим једном обичном рупом коју ћу направити на лобањи . . .

(Вади свој „скалпел“.)

Злочинац. — (Узмичући.) А! не, не . . . Нашта толика процедура? Ја сам кривац, архикривац. Признајем све штогод хоћете. Јесте ли задовољни?

Лекар. — (Гледајући га у лице.) И ви смете преда мном тврдити да сте знали шта радите, када сте убијали вашу жртву?

Злочинац. — Сасвим.

Лекар. — Другоме ви то, пријатељу, другоме . . . Причајте ви то деци . . . Ех! ех! мој прикане, ту смо. (Судији.) Ретко да сам у свом животу видео особитијег случаја лудила.

Злочинац. — Ја сам луд, ја?

Лекар. — Него шта; за везивање, пријатељу. (Судији.) Сад ћемо се побринути о атавистичним појавама, Г. иследни судијо. Оне

су од крајње важности. Још нема примера да један лудак није имао у породици другог лудака. Ви судије питате кривце: „Шта сте радили те и те ноћи?“ . . . А ми, остали научењаци, ми тражимо наше доказе у ноћи времена. (Окренув се злочинцу.) Сад ћу вам поставити једно питање, а ви добро пазите шта ћете ми одговорити.

Злочинац. — Слушам вас.

Лекар. — Шта су радили ваши претци средином осамнаестог века? Не збуњујте се, а нарочито не покушајте да показујете супротност.

Злочинац. — Средином . . .

Лекар. — Били су луди, зар не?

Злочинац. — Хм! хм! ја не тврдим . . .

Лекар. — Ах! та нећете ме ваљда уверавати, мене, да прадед вашег оца није био луд?

Злочинац. — Хм!

Лекар. — Или дед вашег оца?

Злочинац. — Можда!

Лекар. — Или сам ваш дед, или може бити и ваш отац! Хајд', хајд'! не тражим вам много, реците ми просто да је ваш стриц био луд, само ваш стриц, ваш теча . . . или ваша тетка . . . Хе! хе! Та она је била луда, та добра тетка! . . .

Злочинац. — То вам не могу рећи. Ја сам нађено дете, да, нахоче, те према томе никад и нисам могао познавати своје родитеље.

Лекар. — (Победнички.) Ех! по Богу! ево ово све уређује . . . Нахоче! Нисам се смео надати таквом резултату. Јадни дечко! Ваш је отац био луд, а вероватно и отац вашег оца! (Судији.) Не бих се изненадио да је у овој породици било лудака још за време крсташких ратова. (Злочинцу.) Тако, тако, пријатељу, ви ћете поћи са мном и ја ћу вас већ излечити.

Злочинац. — Да пођем у затвор?

Лекар. — Та не, не у затвор већ код мене, у собу из баште. Бићете неговани . . .

Злочинац. — И неће ме гилотинирати? . . .

Лекар. — (Благо га корећи.) Избите то себи из главе. Кажем вам да ћете бити као код своје куће . . .

Злочинац. — И бићу храњен?

Лекар. — Два обеда дневно. У подне кувана јаја и шницла . . . увече једно јело с месом и повртем . . . И за прст вина у водену чашу.

Злочинац. — Ако је тако, онда и ја верујем да сам луд. Живео доктор!

Лекар. — (Бришући сузу.) Јадни дечко.

Судија. — Та то је очаравајуће. Док сте још ту, драги докторе, треба да вас питам по другој некој ствари. Замислите да је ухваћен благајник једне велике трговачке куће, који је умакао пре неколико месеци у Брисел, заједно са касом. То постаје тим чудноватије што му се никад дотад ништа није могло пребацити; то је био примеран чиновник, врло тачан, и једног лепог дана . . .

Лекар. — (Смешећи се.) То вас чуди, јер нисте лекар. Знате ли ви шта је тај ваш благајник? . . .

Судија. — Вероватно неверни благајник.

Лекар. — (Слежући раменима.) Неверни! То не значи ништа, неверни . . . Ох! лако се данас каже за човека који испразни касу: „То је неверни благајник!“

Судија. — Па шта је онда?

Лекар. — То је, према свима могућностима, индивидуа оболела од „клептоманичног лудила“, лудило које се састоји у покрађи било ствари, било вредности и присвајању истих под притиском неодољиве силе, која води своје порекло из мождане цирконволуције која је на четири и по сантиметара од чеоне кости.

Лекар. — То је једна промена клептоманичног лудила, такозвано бриселско клептоманично лудило, најтеже за излечење. Уосталом покажите ми тог човека . . .

Судија. — (Жандармима.) Уведите ми оптуженога. (Улази благајник.)

Лекар. — Добар бан, пријатељу, добар дан. Како ли је време у Бриселу?

Благајник. — Рђаво време.

Лекар. — (Судији.) То је то „бриселско“. (Благајнику.) А шта сте урадили с новцем што сте узели? Где сте га уложили.

Благајник. — Потрошио сам га.

Лекар. — Са женама, можда? (Судији.) Слушајте добро шта ће да одговори. Ако је у истину клептоман, потрошио га је са женама.

Благајник. — Заиста, са женама.

Лекар. — (Судији.) Ето! Друго нешто: ова врста лудака није предвидљива. Сад ћемо видети. (Благајнику.) Јесте ли мислили бар да оставите мало новца на страну, да се лечите?

Благајник. — (Зачуђен.) Да се лечим? Бога ми . . .

Лекар. — Није ни мислио на то, несретник! Срећа је, пријатељу, што сте пали правди у шаке, те ћемо вас бесплатно лечити. (Судији.) Одвешћу га с оним другим и даћу им два суседна павиљона. (Стискајући руку благајнику.) Излечићемо вас, пријатељу, али само да други пут оставите мало новца на страну.

Превео Б. Д. Васић.

Дечје питање.

Са изложбом деце у новој згради Београдског Универзитета отворено је код нас

дечје питање. Оно мора изазвати свеколику пажњу и код надлежних и код грађанства, јер је то питање наше непосредне будућности. Најпре, даће се подстицаја брижљивијем неговању одојчади од 1 до 2 године, исто тако васпитавању и чувању детета од најранијег детињства до духовне и материалне самосталности. Примењивање педагогије почиње да се изводи, иако не сасвим, ова сува наука бар донекле може да буде остварена у животу.

На изложби смо имали прилике да видимо неколико начина живота за децу, неколико могућности укрепљавања физичког и моралног, нарочито путем соколства, скаутизма итд. Дете мора да има своју литературу, своју забаву, своју науку, своју кујну и своје пиће, своју хигијену и своје друштво. Свега тога било је на изложби. Са тим примерима рационалног постављања дечјег питања ми можемо ускоро очекивати препород југословенства, који зависи од предстојећих нараштаја.

Ми смо и сувише позвани данас, да поведемо велику бригу за детињство. Тим пре, што су ова деца преживела рат и у најосетљивијим годинама, или у утроби својих мајки. Она имају у својој крви и души једну сурову лекцију стварности, која може донети рђавих последица, ако се не отклоне благовремено, пажљивим васпитањем и завођењем једнога духа. Изложба је јасно поставила циљ: физичко неговање одојчади, неговање и васпитавање деце, законска заштита младежи у суровоме друштву експлоатације, итд. Желети је само, да овај хумани рад не остане само у Београду, него да се рашири по целој земљи и да обухвати и вароши и села.

Нове књиге.

Српске Народне Песме. — Досада су наше народне песме, развучене по Вуковим делима, остајале готово нечитане само зато, што се није било лако снаћи у оној безбројности песама у девет дебелих књига. Коју песму читати? Поред добрих песама има увек, ако не рђавих, а оно бар мање добрих или сличних, те је увек требало много времена, да се прочита оно што је најдрагоценије у нашим народним песмама. Са овом антологијом Г. др. Војислава Јовановића олакшан је у многоме и приступ и упознавање младих нараштаја са овом великом поезијом народног генија. Г. Јовановић је са сигурним инстинктом, који одаје одличног познаваоца ове умет-

ности, одабрао најбоље песме у једну позамашну антологију, где су заступљени готово сви родови песама (најмање има лирских) и где ће сви они који желе да се свестрано упознају са најдубљом народном поезијом моћи то да учине без напора и губљења времена. Ова је књига особито подесна за школску употребу. (Издање књижаре Геце Кона, Београд. — 1922.

Деда Јоксим (лат.). — После дужег ћутања, Књижевни Југ почео је поново са својим издањима. Сад је прво издао једно дело које ће се радо читати: Деда Јоксим од Б. Машића. То је један савремени, сатирички роман из нашег друштва. Књига је врло лепо опремљена и Г. Кљаковић, признати сликар, израдио је много илустрација у боји, врло успелих (Библиотека „Књижевни Југ". Загреб. Гундулићева 29.).

Билитисине песме. — У овим се слободњачким песмама опева „лезбиска љубав", која после Сафо није умрла, јер још и данас има жена које лудују у љубави према женама. Књига је илустрована у томе стилу. Г. Пјер Луис, писац ове књиге од 120 страна, био је ипак коректан, те је ову књигу посветио са најдубљим поштовањем „девојкама будућности", рачунајући да ће га оне, као слободније и више еманциповане него данашње девојке, боље схватити и волети. (Издање књижаре Браће Зекмановића, Скопље.).

Ето Сунца. То је један дугачки и можда непотребни роман. У романима ми немамо среће, што је господин Јован Михајловић, писац овог дугачког дела, Ето Сунца, врло добро потврдио двема дебелим књигама. Кад већ нема добрих романа, не требају ни рђави. (Издање пишчево.) Ув.

Наше библиотеке.

У једном броју „Забавника" забележено је да Београд нема велике јавне библиотеке какве се налазе у другим културнијим земљама. Београд је највише пострадао у европском рату и оно што је раније постојало било је сасвим уништено. Требало је прво подићи кров над главом, средити најнужније потребе и онда помишљати и на књиге.

Улога јавних библиотека је позната. Ко хоће да се бави макаквим научним и умним радом мора да има библиотеку, а не може је имати сваки. Нарочито то важи данас, кад су, и онако ретке, приватне библиотеке пропале, када је огроман број наших књига намерно уништен од непријатеља, када се старије књиге врло ретко налазе, а нова издања коштају по десетак пута више од предратних.

Некада смо куповали Змајеву „Певанију" антикварно, а одлично очувану и у повезу, за неколико динара, а сада треба дати 100 динара,

изгубити недељу дана, и добити примерак који се мора узимати са рукавицама. Некада се цела колекција књига С. К. Задруге добијала за сто динара, а данас се не може комплетирати ни за 2000 динара и то да се месецима мисли само о овоме! Са научним књигама стоји још горе. Али, све је то било у XIX. веку, како се обично вели ради утехе!

Одиста, при оваквом стању човек мора зажалити још више, што нема јавних библиотека. Оне би нам пружиле баш сада неоцењиве услуге. Њих нема али су сви изгледи да ћемо их ускоро добити.

Пре свега Народна Библиотека се обнавља. Пре рата она је била смештена поред Универзитета, а аустриске гранате су порушиле баш тај део зграде. Један део књига био је уклоњен из Београда и те су књиге Бугари однели као ратни плен. Други део су разнели Немци и Мађари. Требало је ићи у Бугарску, пронаћи те књиге, покупити их и вратити у Београд. Библиотека је била без свога дома и тек пре неколико месеци је решено и то питање куповином једне нове и доста подесне зграде. Књиге се сада сређују, део са часописима и колекцијама ускоро ће бити готов, а до јесени се могу завршити и остали послови.

Та библиотека имаће 75 места само у једној сали за читање, а радиће се и у другим одељењима. Судећи по свему она ће бити најбоља библиотека на Балкану. Наравно, да то буде, морају се имати материална средства и велика радна снага.

У изгледу је и друга велика библиотека. То је Библиотека Београдског Универзитета, чија се зграда подиже из Карнеџијевог Фонда. Раније су постојале само стручно семинарске библиотеке, а сада ће се створити велика централна библиотека. По уговору зграда ове библиотеке треба да буде готова до 1. јула ове године, али ће се рад, по свој прилици, продужити због поскупљавања материала, радне снаге и других непредвиђених чињеница.

Универзитетска Библиотека имаће научни карактер и биће јавна. Њено уређење биће по најмодернијем стилу страних библиотека. Књиге за њу већ пристижу, нарочито у виду поклона од страних Универзитета, а када зграда буде готова, приступиће се систематском куповању књига.

Најзад, јавља се приватна иницијатива за оснивање једне варошке јавне библиотеке, каквих има у свима већим градовима Европе.

Ево, тако ће и Београд добити своје библиотеке. Нешто спорије него у другим гранама, али се и овде ради, и успеха ће сигурно бити. Ур.

Шешири.

Описаћу вам неколико модела који су најмодернији — по тврђењу једне париске мајмамоде.

Најмодернија слама за јуни, јули, август биће тимбо (не тражите у речнику, непреводива је!). Ова несравњена слама моделира се у необично великим облицима, који особито пристају витким и високим дамама. Гарнира се газом, цвећем, лаким пантљикама. Има га махом у светлим нијансама. На пр. љубичаст (отворено љубичаст) огроман „точак" од тимба, окићен глицинијама. Видели сте, можда, један велики модел од ове сламе у „Илустрованом Листу", прошле недеље.

Засада превлађују мали „бретањски" шешири, токе, турбани, пошто се нисмо морали бојати сунчанице. Уосталом, ти мали спретни модели јако пристају уз елегантне кројачке костиме. Праве се многе комбинације сламе и разапетог ткива. Обод је увек модернији и бољи, ако је од какве материје (не од сламе). Радо се носе и шешири од енглеске сламе, особито пре подне, „за штрапац".

Пређимо одмах на примере — они више казују но теориска преклапања. На пр. као гарнитура јако су модерни разни „помпони" и „пуфови". Једна мала форма, чији је обод превучен органдијем, крепом, свилом, а са стране, уз доњу ивицу обода, пришивен велики „помпон" од газа. Шешири од крепа жоржет јако су омиљени; ту је можда само доња ивица обода од сламе. Танка провидна слама „crin", меће се као „пије" на велике шешире. — Обод сав рађен као чипка, било од сламе, или од какве тканине, особито је модеран. Често се виђају ободи такорећи израђени у шупљикама. — Шешир, врло велики, сав од тафта, постављен органдијем везеним у боји. — На енглеску сламу мећу се као украс танка пера, рајери. — Звонаст облик („клош") јако је модеран. На пр. „клош" од црног тафта са доњом ивицом од крепа жоржет у боји корала. — Турбани који се виђају и прекодан и увече, још увек се носе са украсима који, у виду реса или млазева перја, падају до рамена.

Шешири (мале токе) од крепа жоржет не праве се у загаситим бојама. Јако је модерна сива голубија боја или сура. Усред лета велики шешири правиће се и од муслина или ће бити бар постављени муслином. Као украс на тим шеширима биће поглавито цвеће, које је тако омиљено у овој сезони. Цвеће се мене обично с десне стране. В. Р.

Може се пити умерено.

Друштва противу алкохолних пића узела су широке размере у целоме свету. Алкохол је постао баук и за појединца, и за породицу, и за цело човечанство и његову будућност.

Таква пропаганда побудила је једног лондонског лекара, да отпочне научна испитивања у овоме правцу. Он је радио методски, дуго, са цифрама и статистичким таблицама.

Он је поделио своје пацијенте у три категорије: Прву категорију сачињавали су они који не уживају алкохолских пића, другу они који умерено пију, трећу они који узимају веће количине алкохола и редовно.

Резултат је био овакав. Најдуже живе они који умерено пију вино, пиво или ракију. Људи треће категорије (алкоholичари) живе сразмерно 10 година мање. Они који никад не пију живе сразмерно 11 година мање од „умерењака“.

Према томе, умерена употреба алкохола не доноси смрт, како то антиалкохоличари свуда говоре, али у исто време смрт и није најгоре зло које алкохол проузрокује.

Добро васпитање.

Један маршал посетио свога пријатеља на његовом имању, па кад су обојица стојали на тераси дворца, одздрављао је гост сваком поједином пролазнику, скидајући при том сваки пут шешир. То се домаћину учини непотребно и он рече подругљиво:

— Ви сте заиста силно доброћудан господин, скидате пред сваким шешир.

— Хоћу да оне добре људе не наведем на помисао, да су боље васпитани него ја! — одговори маршал.

Како је ипак чудновато, што људи из такозваних „виших“ кругова држе, да је њихов поздрав нека благонаклоност, а не дужност. — Б. —

*

Сат љубави.

Часовничар Брегет беше у своје време најпознатији у Паризу. Једног дана посети га богат Енглез и рече му:

— Хтео бих имати сат у којем би се налазила моја слика.

— Па то је врло лако! — рече часовничар.

— Добро, али ја бих хтео знати, када се вратим са путовања, колико је пута кућица сата отворена за време мога одсуства, колико је сваки пут остала отворена т. ј. колико су посматрали моју слику.

Часовничар је разумео жељу љубазног младића. Начинио је сат, а младић сат дарује и отпутује. Кад се вратио са путовања, беше му прва мисао, да пита сат о верности своје одабранице. Сат је забележио да је кућица отварана три до четири пута дневно, а много пута и ноћу. Младић срећан и одушевљен, поведе одабраницу пред олтар.

Годину дана после венчања отпутује он поновно на дванаест дана, па кад се вратио, опазио је на своје велико разочарење, да сат за то време није ни навијен, а камо ли отваран. — Б. —

*

Успела одбрана.

Професор Робинсон беше у Оксфорду познат због својих честих посета. Много пута знао је доћи у најнезгодније време, па ако су га слуге по заповеди домаћице вратиле са примедбом да су господа изашла, он је умео остати са напоменом да ће се мало забавити децом, брбљати са папагајем или је дошао да регулише сат.

Једног дана појави се са веселим осмехом у познатој породици. Слуга га дочека са речима:

— Господа су овај час изишла у шетњу...

— Ал' ја ћу један час са...

— Деца још спавају, господине!

— Тако. Онда...

— Папагај је крепао!

— Ах, сироти!... Само ћу да...

— Сат је синоћ стао и однесен је!

Професор се врло зачудио духовитом одговору и није се више никад појављивао у тој кући. — Б. —

*

Некад и сад.

Три Колумбове лађе, „Санта Марија“, „Пинта“ и „Нина“, коштале су укупно 3000 динара. Помоћу њих је пронађена Америка. Сада један прекоморски брод стаје по неколико милиона. Наравно, мора се признати, вредност новца била је некад много већа.

*

Године 1500. путовало се од Милхаузена до Штрасбурга осам дана, 1600., шест дана, 1700. четири дана, 1800. два дана, 1848., два сата. Данас брзи воз прелази исти пут за 40, а аероплан за 15 минута! Дакле, од осам дана дошло се до 15 минута!...

*

Драгоцена књига.

Велике светске библиотеке имају доста ретких и драгоцених књига. Нарочито велику вредност имају стари рукописи.

Ватиканска библиотека има једну драгоцену књигу. То је стара, хебрејска библија за коју је папа Јулије 1512. године добијао онолико злата, колико је рукопис тежак. Библија је тешка 325 фунти, и папа је могао добити толико злата за њу. Али, он је није продао.

Данас тај рукопис вреди неколико милиона.

*

Дрво — џин.

Северна Америка има једну врсту дрвета, која се научно зове „pegnoia sempervirens“. Обим и висина тих дрвета могу бити огромни, тако да једно дрво ове врсте изгледа као џин између осталих дрвета.

Једно такво џин-дрво оборено је пре кратког времена. Било је високо 140 метара, а по пресеку се израчунало да је старо 4250 година.

Највећа плодност.

Пчела-матица снесе свакога дана по 200 јаја, обична мува у току једног лета 20 милиона јаја, шаран (женка) по 200.000 јаја, харинга око 30.000, а бакалар („шток-фиш“) у току године по 2—3 милиона.

*

Спавање код риба.

Природњак Картер је чинио опите с рибама и утврдио, да и рибе спавају, као све друге животиње. Оне то чине да би се одмориле.

Освета.

Арапски судац Шеих Ел Убри, беше познат ради своје праведности и мудрости.

Једног дана дође му млада, лепа жена, да му се пожали. Беше то његова кћер, коју је пре кратког времена удао. Њен муж, ватрени син пустиње, заборавио се у свађи с њом, — ударио јој шамар.

— Освету, оче мој! Човек, којега си ми изабрао за мужа, усудио се да ме удари, твоју кћер! Освети ме оче, јер он је тим ударцем повредио и тебе! — заклињала је раздражена млада жена.

— Ви сте се свађали, зар не, моја кћери? — упита је благо отац.

— Ти то велиш, оче мој! — потврди кћер. — Ја те уверавам, да му нисам остала дужна!

Шеих се неколико часака дубоко замисли, а онда нагло скочи и удари својој кћери шамар...

— Сунце мојих дана! — рече јој на то пун достојанства, — твој муж усудио се увредити моју кћер, јер она није могла ћутати, а ја сам сада за одмазду ударио шамар његовој жени... Иди с миром, ти си освећена!

— Б. —

*

Једногласно изабран.

Чувени енглески политичар Вилиам Харкурт беше као нежења врло непријатан човек. Нико није тражио његово друштво. Шесторица младих Енглеза договоре се да приреде свечан ручак и сваки од њих позваће себи по једног непријатног госта. Ниједан не сме унапред казати име позваног. Силно су се веселили тој забави. Тачно у заказано време састало се свих пет и при постављеном столу чекали своје госте. Али гле чуда! Беше прострто за дванаест особа, а њих беше само седам! Сваки од њих позвао је... младога Харкурта. — — Б. —

О срећи.

Најсрећнији је онај човек, који може врло лако да се осећа срећним!

*

Срећа може донети човеку много, али мало пријатеља.

*

Срећан је онај, који не жели више од онога што може сам постићи.

*

Срећа и жеља не могу се никада наћи заједно.

*

Разборитост и смелост први су услови за срећу.

*

Никад неће бити срећан онај, који прати туђу срећу.

*

Срећа.

— Ко је срећнији: да ли онај који има 100.000 динара, или онај који има пет кћери?
— Срећнији је онај који има пет кћери...
— Зашто?
— Онај што има 100.000 динара жели да има још толико, а онај што има пет кћери не жели да има ниједну...

*

При ручку.

Када је служавка донела на сто препечене колаче, госпођа се наљути и викну:
— Шта! Опет си прегорела колаче, ћурко једна!
— Није она ћурка, — прекиде је синчић. — Синоћ јој је тата рекао: голубице моја...

*

Чиновнички рај.

— Како живите, господине професоре?
— Као у рају...
— Славно! Зар се може живети са женом и шесторо деце са непуних две хиљаде динара?
— Наравно!... У рају се не једе и не пије као на земљи.

*

Давила се...

У полицији, чиновник саслушава једну девојку:
— Јесте ли случајно пали у воду или намерно?
— Намерно... Хтела сам да се удавим, загорчао ми живот!
— Па што сте онда звали у помоћ?
— Какво је то питање!?... И ви бисте запомагали, да сте били у онако хладној води!...

*

Бањска припрема.

Жена се припрема за бању и о томе се говори свакога дана. Једног дана муж рече:
— Када већ одеш, можеш остати месец, два и више, само...
— Само?... упита жена радознало.
— Да ми се закунеш пре поласка, да ћеш водити рачуна о свему... Например, да ћеш бити... верна...
— Остави се, човече! — прекиде га жена. — Зар ниси учио још у основној школи да се не треба клети за сваку глупост!...

*

Добро вино.

Предавао учитељ о виновој лози, па запита ученике:
— Шта је потребно, па да нам вино буде добро?
— Да је човек жедан! — одговори један од ученика.

*

Добар савет.

Добила госпођа Х. кијавицу, па због тога отишла чак лекару.
— За име Бога, господине докторе, шта бих узела због кијавице?
— Мараму!... госпођо! — одговори лекар мирно.

*

Брак из љубави.

— Чудим ти се, драга моја, како си могла пристати да се удаш за тако ружна човека? Зар ниси видела како му је велики нос?
— Ах, па то је тек добро. Тек овако га могу лакше вући за нос!

*

Умесно питање.

— Шта ти каже жена кад дођеш у зору кући?
— Ништа, само тресе главом.
— Твојом или својом! Т. Ч.

*

На испиту.

Полаже се капларски испит и официр пита једног војника:
— Са десет војника ископаш ров за један дан, за које ћеш време ископати исти ров са пет војника?
— За један дан! одговори брзо будући каплар.
— Не може, њих десет сврши тај посао за један дан...
— Може, може, дам ја њима зорт, па сврше све за један дан!

*

Колоњске Воде најбоље каквоће препоручује Парфимерија „VENUS“
БЕОГРАД, Кнез Михаилова 38.
82 34 46

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Космајска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број 1·— динар. Поштарина плаћена. Појединн број 1·— динар.

ЗАБАВНИК

Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 23. Београд, 10. VI. 1922. Година I.

„Шмокљан“.

Хумореска.

Било је то једне суботе на соареу лепе и богате удовице Г-ђе Х.

Сакупљено друштво „старе“ и „младе“ интелигенције необично је живо расправљало разна питања о женама.

Том је приликом јадни Шопенхауер грдно настрадао (а са њиме и његов по струци следбеник Г. Петронијевић), јер су нарочито женске биле бесне за она „багателисања“, која је он рекао за цео женски пол у својој студији „О жени“ и у „Метафизици“.

Неки млађи књижевници, можда из кавалерства, придружили су се дамама, те су својски крпили све филозофе, који некавалерски пишу противу женских уопште, али је ипак већи део друштва био на страни великог филозофа Шопенхауера, јер су били убеђени, да су његови опажаји и тврђења истинити и логични.

Галама ових женских и мушких „Футуриста“ као да нимало није узнемиравала, нити занимала једног госта средњих година, још лепих оштрих црта, црних очију пуних живота и малих брчића, које је с времена на време „фитиљио“ више досаде ради.

Свој је чај пио полако и са неким нарочитим укусним маниром, да је свакоме који би га посматрао, дошла необична воља да и сам попије коју шољу чаја.

По који пут би бацио поглед преко зајапурених лица, која су се ређала по салону у живоме разговору, па би одмах затим са неприметним осмехом оборио главу, као да се одавао неким дубоким мислима.

— Хе, драги пуковниче, то не иде тако! — рече весело домаћица прилазећи овоме своме госту, који је тако немо седео усред овог говорљивог друштва. — Ви седите већ више од једног сата а нисте проговорили ни једне речи. То је нарочито од вас веома чудновато, јер то није ваш обичај. Неке туробне мисли? Али забога, оставите ту суморност, јер све оне лаће које су се за време ових силних ратова потопиле, не припадају вама.. Зар и после рата, када је човек са тешком муком изнео главу, зар опет у тугу и суморност?...

— Не, милостива госпођо, нисам ни брижан, ни тужан а још мање суморан. — одговори са осмехом ова досадања ћуталица, кога је домаћица ословила са „пуковниче“, мада је био обучен у цивилно одело. — Што сам се тренутно ућутао узрок је, што се говор води од једном питању, за које ја имам једно специално мишљење, које се у потпуности не слаже ни са филозофима, нити са мишљењем овог овде друштва, па бих за њих са овим својим мишљењем представљао „белу врану“.

— Па то ипак значи, да је то ваше мишљење интересантно! — узвикну весело домаћица. — Ви свакако имате и јака разлога за тако своје мишљење?

— Потпуно тачно. Управо, рођено искуство, јер то је најбоља филозофија.

— А да ли бисте то своје искуство поверили и нама?

Исеците овај квадрат да бисте могли учествовати на нашем конкурсу расписаном на 13. страни „Забавника“.

Тражите дописном картом да вам се **бесплатно** пошаље на углед један број

„Наше Деце“

илустрованих дечјих новина. Сваки од наших читалаца који пошаље своју тачну адресу добија бесплатно на углед један број „Наше Деце“.